

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

Grigol Robakidze University

ხელნაწერის უფლებით

With the right of manuscript

მალხაზ ბაქრაძე

Malkhaz Bakradze

კომპანიის მართვა საინვესტიციო საქმიანობის

მოდელირების საფუძველზე

Managing of the Company on the Modeling based of
Investment Activity

საგანმანათლებლო პროგრამა: ბიზნესის ადმინისტრირება

Educational programme: Business Administration

დისერტაცია წარდგენილია ბიზნესის ადმინისტრირების

დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

Thesis is presented for obtaining of the

PhD Degree in Business Administration

რეზიუმე

Abstract

თბილისი

Tbilisi

2021

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

მალხაზ ბაქრაძე

კომპანიის მართვა საინვესტიციო საქმიანობის
მოდელირების საფუძველზე

საგანმანათელო პროგრამა:
ბიზნესის ადმინისტრირება

დისერტაცია წარდგენილია ბიზნესის
ადმინისტრირების დოქტორის
აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

რეზიუმე

თბილისი

2021

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

მეცნიერ-ხელმძღვანელი:
დავით სიხარულიძე,
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

დისერტაციის დაცვის თარიღი გამოქვეყნდება
უნივერსიტეტის ვებ-გვერდზე www.gruni.edu.ge

დისერტაციის დაცვა შედგება გრიგოლ რობაქიძის
სახელობის უნივერსიტეტის ბიზნესისა და მართვის
სკოლის საატესტაციო - საექსპერტო კომიტეტის
სხდომაზე

დისერტაციის გაცნობა შესაძლებელია გრიგოლ
რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის
ბიბლიოთეკაში, თბილისი, ირინა ენუქიძის №3
(აღმაშენებლის ხეივანი მე-13 კმ)

სარჩევი

შესავალი	5
სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა	8
მეთოდოლოგიისა და კვლევის აღწერა	18
კვლევის შედეგები	20
განსჯა და მეცნიერული მიგნებები	36
რეკომენდაციები	37

შესავალი

კვლევის აქტუალობა. საერთაშორისო საწარმოების საინვესტიციო საქმიანობა საინვესტიციო პროექტების რეალიზებით ხორციელდება. ეფექტიანი საინვესტიციო პროექტები კომპანიის ფინანსურ მდგომარეობას და მის წარმატებას განსაზღვრავს როგორც შიდა, ასევე საგარეო ბაზრებზე. თავის მხრივ, ეფექტიანი საინვესტიციო საქმიანობა დამოკიდებულია ქვეყანაში არსებულ საინვესტიციო პოტენციალსა და ადგილმდებარეობის უპირატესობაზე.

დღეისთვის საერთაშორისო საწარმოების, კერძოდ, მულტინაციონალური საწარმოების (მნს) საქმიანობამ, რომელიც დაკავშირებულია საინვესტიციო პროექტების რეალიზაციასთან პუი-ის განხორციელებით, განვითარებად და განვითარებულ ქვეყნებში მრავალი ეკონომისტის ფართო ყურადღება მიიქცია. ეს აიხსნება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოსალოდნელი პოზიტიური ზემოქმედებით მიმღები ქვეყნის ეკონომიკაზე.

აქედან გამომდინარე, დისერტაციაში გამოყენებულია ჯონან სკოტ-კენელის მოდელი, რომელიც გვთავაზობს ადგილობრივი დარგების მოდერნიზაციის გზებს და იყენებს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების სისტემას მიკრო დონეზე. მოდელი, აგრეთვე, ითვალისწინებს საერთაშორისო ფირმების საინვესტიციო პროექტების რეალიზაციის საშუალებით ადგილობრივი აქტივების გაფართოების ტიპურ პროცესს, შემომავალი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების წვლილს დარგის განვითარებაში - ანკლავური მდგომარეობიდან სრულ ინტეგრაციამდე.

სკოტ-კენელის საინვესტიციო მოდელი უკავშირდება უცხოური ფილიალის საინვესტიციო საქმიანობას, საკუთრების (O), ინტერნალიზაციის (I) უპირატესობებისა და ადგილობრივი ეკონომიკის (L) უპირატესობებს შორის ურთიერთქმედებას.

ნაშრომი კონცენტრირებულია არაპირდაპირ და პირდაპირ კავშირებზე, რომლებსაც უცხოური ფილიალები ადგილობრივ საწარმოებთან ქმნიან და რომელთა მეშვეობით მათ ადგილობრივი დარგის მოდერნიზაციაზე ზემოქმედება შეუძლიათ; ასევე, განსაზღვრულია ის ფაქტორები, რომლებსაც კავშირების ფორმირებაზე ზემოქმედება შეუძლიათ. ნაშრომში განხილულია ადგილობრივი მრეწველობის მოდერნიზაციის სკოტ-კენელის მოდელი, რასაც მოჰყვება საქართველოს მაგალითზე მისი გამოყენების შესაძლებლობის შეფასება. აქვე განიხილება მოდელი განვითარებადი ქვეყნების კონტექსტში. და ბოლოს, წარმოდგენილია რიგი შეკითხვები და ვარაუდი, რათა უფრო დაწვრილებით შევაფასოთ, თუ როგორ ზემოქმედებს საინვესტიციო პროექტები კომპანიების მართვის პროცესსა და ადგილობრივ მრეწველობაზე.

კვლევის მიზანია, საინვესტიციო პროექტების რეალიზაციის საფუძველზე შევაფასოთ საერთაშორისო საწარმოების მართვის პროცესი და მათი გავლენა ადგილობრივი აქტივების გაფართოებაზე საქართველოს მაგალითზე. კვლევა ეყრდნობა სკოტ-კენელის მიერ შემუშავებულ მოდელს.

კვლევის ამოცანები:

- გავაანალიზოთ უცხოელი და ქართველი მეცნიერების ნაშრომები;
- შევისწავლოთ ადგილობრივი საწარმოებისა და დარგების განვითარების გზები სკოტ-კენელის საინვესტიციო მოდელის გამოყენებით;
- შევიმუშავოთ კვლევის მეთოდოლოგია და განვსაზღვროთ მოცემული კვლევისათვის შესაფერისი მეთოდი;
- შემუშავებული მეთოდოლოგიის საფუძველზე, მოვიძიოთ ინფორმაცია უცხოური კომპანიების საინვესტიციო საქმიანობის შესახებ და გავაანალიზოთ იგი.

ნაშრომში წარმოდგენილი კვლევის **ჰიპოთეზები**:

1. ადგილმდებარეობის უპირატესობა, კერძოდ, ქვეყნისა და დარგის მახასიათებლები განსაზღვრავს საინვესტიციო პროექტების რეალიზაციის ეფექტიანობას და კომპანიების წარმატებას ადგილობრივ ბაზრებზე.
2. ინვესტირების მოტივი იმოქმედებს ადგილობრივ საწარმოებთან კავშირების ფორმირებაზე. კონკრეტულად, ნაკლებად სავარაუდოა რესურსების მაძიებელი ინვესტიციის შედეგად კავშირის დამყარება; გაცილებით წარმატებული შეიძლება აღმოჩნდეს ეფექტიანობის, ბაზრის ან სტრატეგიული აქტივების მაძიებელი ინვესტიციები;
3. ადგილობრივ ბაზარზე ფილიალის მუშაობის ხანგრძლივობა დადებითად მოქმედებს კავშირების ფორმირებაზე;
4. ინოვაციებთან მიმართებით, არსებობს ორი შესაძლო სცენარი: 1. როდესაც ინოვაციას წერგავს სათავო ფირმა, უფრო მეტია საზღვარგარეთ შექმნილი რესურსების ინტერნალიზაციის გაგრძელების ინიციატივა; 2. როდესაც ინოვაცია ადგილობრივადაა შექმნილი ფილიალის მიერ, ან ადგილობრივ ფირმებთან ერთობლივად, უფრო მეტად სავარაუდოა, ადგილობრივი ფირმების პროცესში ჩართულობა კავშირების მეშვეობით ან გადადენის და კონკურენციის ეფექტების მეშვეობით;
5. ინოვაციის დანერგვა საქართველოში დაფუძნებული ფილიალის მიერ ან უცხოურ სათავო ფირმასთან ერთობლივად, დადებითად ზემოქმედებს კავშირების ფორმირებაზე.

ზემოთ წარმოდგენილი კვლევითი საკითხები და ვარაუდები კავშირების ფორმირების განმსაზღვრელი ფაქტორების შესახებ შემოწმებას საჭიროებს. გარდა ამისა, ემპირიული მონაცემები გვიჩვენებს, რომ როგორც პირდაპირი კავშირების ფორმირება, ასევე ადგილობრივ ფირმებზე ზემოქმედება დამოკიდებულია ადგილობრივი ფირმების შესაძლებლობებზე.

1. რაც უფრო მეტი შესაძლებლობები ექნებათ ადგილობრივ ფირმებს (შედარებითი ხელმისაწვდომობის, ფასის, ხარისხის, საიმედოობის და ტექნიკური დახვეწილობის თვალსაზრისით), მით უფრო დიდი იქნება დადებითი გავლენა კავშირების ფორმირებაზე;
2. რაც უფრო მეტი შესაძლებლობა ექნებათ ადგილობრივ ფირმებს, მიაწოდონ სტანდარტული/სპეციალიზებული მასალები უცხოურ ფირმას, მით უფრო მეტად ეფექტიანად განხორციელდება საინვესტიციო საქმიანობა და ექნება მეტი დადებითი ზემოქმედება კავშირების ფორმირებაზე.

სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა

მულტინაციონალური საწარმოების განმასხვავებელი მახასიათებლები ვლინდება მიმღებ ქვეყნებზე პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ზემოქმედების ანალიზის დროს. მშობელი ფირმიდან რესურსების უნიკალური ერთობლიობის უცხოურ ფილიალში გადატანამ შესაძლოა, გააუმჯობესოს ამ უკანასკნელის ეკონომიკური მაჩვენებლები ადგილობრივ ფირმებთან შედარებით; ასევე, მას შეიძლება გააჩნდეს არაპირდაპირი ეფექტის მოხდენის პოტენციალიც. ეს ნიშნავს, რომ იგი ფლობს ადგილობრივი ფირმების სიმძლავრეების განახლების პოტენციალს. თუმცა, ადგილობრივი დარგების მოდერნიზაცია დამოკიდებულია არა მარტო უცხოური ფილიალის საკუთრების („O“) უპირატესობებზე, არამედ მიმღები ეკონომიკის ადგილმდებარეობის („L“) სპეფიციკურ უპირატესობებზეც. საჭიროა ამ საკითხის უფრო დეტალურად განხილვა, ფირმების საინვესტიციო მოდელის, კერძოდ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ზემოქმედების შეფასებისას, განვითარებადი ქვეყნის კონტექსტში. როგორც წესი, განვითარებადი ქვეყნების სტრუქტურები ძალზე განსხვავდება იმ ქვეყნების სტრუქტურებისგან, რომლებიც კაპიტალის ექსპორტს ახორციელებენ.

სკოტ-კენელის საინვესტიციო მოდელი უკავშირდება უცხოური ფილიალის საინვესტიციო საქმიანობას, საკუთრების („O“), ინტერნალიზაციის „I“ უპირატესობებისა და ადგილობრივი ეკონომიკის „L“-უპირატესობებს შორის ურთიერთქმედებას. ეს მოდელი უზრუნველყოფს გარკვეულ მიმართულებას აღნიშნულ ნაშრომში საკვლევი ცენტრალური საკითხის განხილვისას, რომელიც შეიძლება შემდეგნაირად ჩამოყალიბდეს: რა ზემოქმედებას ახდენს შემომავალი პუი ადგილობრივ მრეწველობაზე საქართველოში? შესაბამისად, კვლევის მიზანია, შევაფასოთ საერთაშორისო კომპანიების საინვესტიციო საქმიანობის მოდელი და მისი ზემოქმედება საქართველოს ადგილობრივი მრეწველობის განვითარებაზე; ამასთანავე, უნდა მოხდეს სკოტ-კენელის მოდელის შეფასება სხვადასხვა კონტექსტში.

მიმღებ ქვეყანაში დარგების მოდერნიზაციის სკოტ-კენელის საინვესტიციო მოდელის ანალიზი. თავის სადოქტორო დისერტაციაში ჯოანა სკოტ-კენელი გვთავაზობს ადგილობრივი დარგების მოდერნიზაციის მოდელს, რომელიც იყენებს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების სისტემას მიკრო დონეზე. მოდელი ითვალისწინებს ადგილობრივი აქტივების გაფართოების ტიპიურ პროცესს; ასევე, შემომავალი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გავლენას დარგის განვითარებაზე, როგორც ერთ უკიდურესობას - ანკლავური მდგომარეობიდან მეორე უკიდურესობამდე - სრულ ინტეგრაციამდე.

ადგილობრივი აქტივების გაფართოება. აღნიშნული პროცესი ახორციელებს „IDP“-ის ოპერაციონალიზაციას იმ მექანიზმების ილუსტრირებით, რომლითაც შეიძლება მოხდეს ადგილობრივი დარგების მოდერნიზაცია, უცხოურ და ადგილობრივ ფირმებს შორის ურთიერთქმედების შედეგად. პროცესი მოიცავს ოთხ სხვადასხვა ეტაპს. თითოეული ეტაპი წარმოადგენს ნაბიჯს ადგილობრივი ფირმების ან/და უცხოური ფილიალის „O“-სპეციფიკური უპირატესობების მოდერნიზაციისკენ.

1. საინვესტიციო მოდელირების პირველი ეტაპი: ფილიალის შესვლა უცხოურ ბაზრებზე.

2. უცხოური ფილიალი შედის მიმღებ ეკონომიკაში და შეაქვს გარკვეული „O“ - სპეციფიკური უპირატესობები. ეს უპირატესობები უნიკალურია კონკრეტული ფირმისთვის და არაა ხელმისაწვდომი ადგილობრივი ფირმებისთვის. პირველ ეტაპზე, საწყისი პოზიციაა ანკლავის პოზიცია, სადაც მისი O-უპირატესობების განახლებით სარგებელს იღებს მხოლოდ ფილიალი, სრული ინტერნალიზაციის გამოყენების გზით.
3. მეორე ეტაპი: კავშირების ჩამოყალიბება.
4. მესამე ეტაპი: „O“-სპეციფიკური უპირატესობების დიფუზია და გადაცემა.
5. მეოთხე ეტაპი: საკუთრების უპირატესობების გაფართოება. პროცესის ბოლო ეტაპზე ადგილობრივი ფირმა ან/და უცხოური ფილიალი შეძლებს, გაზარდოს მისი „O“-უპირატესობები უცხოურ ფილიალებთან პირდაპირი და არაპირდაპირი კავშირების შედეგად.
6. ამ პროცესის დასრულებისას, სკოტ-კენელი ვარაუდობს, რომ საბოლოო ზემოქმედება ადგილობრივ ინდუსტრიაზე განისაზღვრება ადგილობრივი ფირმის შესაძლებლობებით და ადგილობრივი ფირმების და ფილიალის ერთობლივი საქმიანობით.

ადგილობრივი ინდუსტრიის მოდერნიზაციის დიაგრამული მოდელი. აღნიშნული მოდელის მეტი თვალსაჩინოებისთვის სკოტ-კენელი დიაგრამის სახით წარმოგიდგენს უცხოურ ფილიალსა და ადგილობრივ ეკონომიკას შორის კავშირის ხარისხს („DOL“). ასეთ შემთხვევაში, მოდელი მოქმედებს, როგორც სახელმძღვანელო პრინციპი, ადგილობრივ ეკონომიკასთან უცხოური ფილიალის კავშირების ხარისხის (DOL)-ის შესაფასებლად.

სქემაზე N1 წარმოდგენილია დიაგრამული მოდელი. ზედა ნაწილში მოცემულია კავშირების ხარისხი - „DOL“ ანკლავიდან სრულ ჩართულობამდე. ანკლავის სცენარის მიხედვით, უცხოური ფილიალი ახდენს მისი „O“-უპირატესობების პირდაპირ

ინტერნალიზაციას და არ ქმნის პირდაპირ კავშირებს ადგილობრივ ფორმებთან.

მარჯვნივ გადაადგილებასთან ერთად, კავშირების ხარისხი იზრდება. მაგალითად, ფილიალმა შეიძლება დაამყაროს დინების მიმართულებით კავშირები ადგილობრივ ფორმებთან, ინვესტირების საწყის ეტაპზე, რაც წარმოადგენს ადგილობრივი გამოცდილების და ცოდნის მქონე ფირმისგან სწავლის გზას.

ამ სცენარში, მოდელის მიხედვით, „DOL“ უფრო მაღალია, ვიდრე ანკლავის სცენარში და უფრო დაბალი, ვიდრე განვითარების სცენარში ანუ „DOL“ საშუალოა.

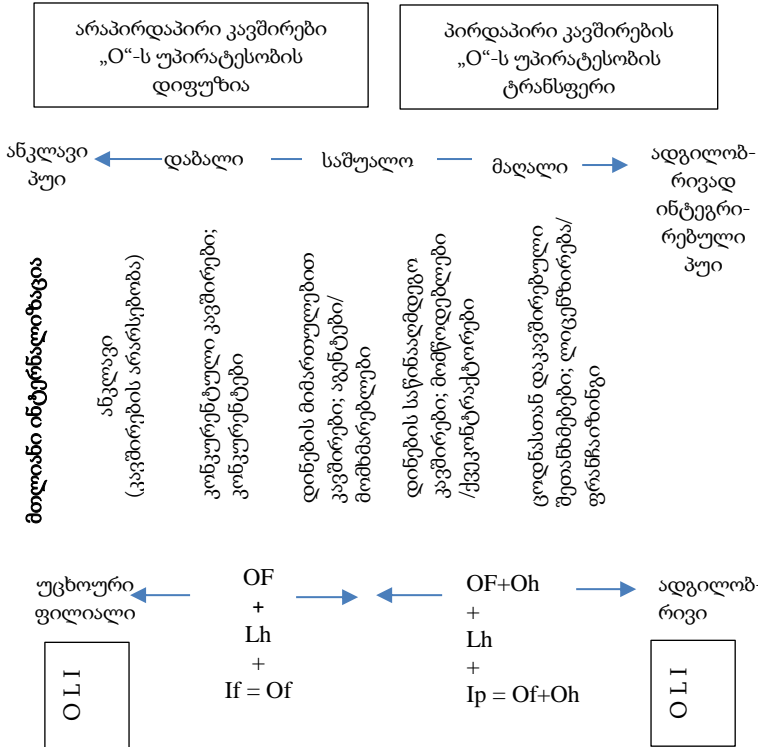
კონტინუუმის მეორე ბოლოში „DOL“ მაღალია. ამ სცენარში ფილიალი ქმნის მაღალი ხარისხის კავშირებს - ალიანსებს, რაც გულისხმობს მისი „O“-უპირატესობების ნაწილობრივ ინტერნალიზაციას. ამ მომენტში „O“-უპირატესობების გადაცემა ფილიალსა და ადგილობრივ ფირმას შორის ორმხრივია.

კონკრეტულად, სქემაზე წარმოდგენილია კავშირების ხარისხის სამი შესაძლო სცენარი, რომლებიც დაკავშირებულია კავშირების ზემოთ აღწერილ სამ კატეგორიასთან, სახელდობრ, დაბალ, საშუალო და მაღალი ხარისხის კავშირებთან. (იხ. სქემა 1.)

მართვის გაუმჯობესების პროცესი. სქემა 2-ში ასახულია დამოკიდებულება ფილიალის „OLI“ კონფიგურაციებსა და ადგილობრივ ფორმებს შორის; ასევე, წარმოდგენილია ადგილობრივ ფორმებთან კავშირის სამივე ტიპი. შემოთავაზებულია განვითარების ევოლუციური სცენარი, სხვადასხვა ტიპის კავშირების სხვადასხვა ადგილას განთავსებით.

როდესაც ფილიალი დაამყარებს უფრო კომპლექსურ კავშირებს ადგილობრივ ფორმებთან, უფრო მეტად იქნება ინტეგრირებული ადგილობრივ ეკონომიკაში და შესაბამისად, ამაღლდება ადგილობრივი ინდუსტრიის მოდერნიზაციის პოტენციალი.

**ადგილობრივი დარგის მოდერნიზების საინვესტიციო მოდელი
(კავშირების დონე და კავშირების ტიპი)**

საბოლოო ჯამში, ადგილობრივი ინდუსტრიის მოდერნიზაციის სკოტ-კენელის (2001) მოდელი შეიცავს განვითარების ევოლუციურ სცენარს, რომელშიც კავშირის თითოეული ტიპი და კავშირების დონე დაკავშირებულია სხვადასხვა „OLI“-ის კონფიგურაციებთან. ანუ მოდელი ვარაუდობს, რომ შემომავალი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების წვლილი ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში პოზიტიურადაა დამოკიდებული კავშირების და ფირმის დონეზე, რაც ამავე დროს დამოკიდებულია ფილიალების „OLI“-ის კონფიგურაციაზე.

შესაბამისად, აქვე ისმის კითხვა: შესაძლებელია, თუ არა მოდელის გამოყენება საქართველოსთან მიმართებაში?

ნაშრომში განხილული იქნება რამდენიმე ფაქტორი, რომლებმაც შეიძლება განმსაზღვრელი როლი შეასრულოს კავშირების ფორმირების პროცესში. კონკრეტულად, მასში განსაზღვრულია უცხოური ფილიალის ან მიმღები ეკონომიკის („L“-ფაქტორების) მახასიათებლებთან დაკავშირებული ფაქტორები.

სკოტ-კენელმა წარმოადგინა სქემა, მიმღები ქვეყნების ინდუსტრიაში მრავალნაციონალური საწარმოების როლის ანალიზისთვის, მისი შედეგების და დასკვნების სქემატურად წარმოსადგენად. სქემა მოიცავს ადგილობრივი მრეწველობის მოდერნიზაციის მოდელს ტრანსნაციონალური დამოკიდებულებების თვალსაზრისით და განსაზღვრავს როგორც პუი-ის ცვლადებს, ასევე ცვლადებს, რომლებიც არ არის დაკავშირებული პუი-სთან. „ESP“ პარადიგმის რუბრიკით სქემა მოიცავს ეკონომიკურ სისტემებს და მთავრობის პოლიტიკას, როგორც კავშირების ფორმირების პოტენციურ დეტერმინანტებს.

ადგილობრივი მრეწველობის მოდერნიზაციის სკოტ-კენელის საინვესტიციო მოდელი განვითარებადი ქვეყნების კონტექსტში. მოდელი ახდენს კავშირების დონის ილუსტრირებას ერთი უკიდურესობიდან - ანკლავური მდგომარეობიდან, მეორე უკიდურესობამდე - პუი-ს საშუალებით განვითარებამდე. საზოგადოდ, განვითარებადი ქვეყნები ხასიათდება პასიური ინდუსტრიული კონტექსტით, სადაც ადგილობრივი შესაძლებლობები სუსტია და კერძო სექტორი - მცირე. პორტელი აღნიშნავს, რომ პუი-ის მოზიდვა ხდება ადგილობრივი „L“-სპეციფიკური უპირატესობებით, პირველ რიგში კი - ბუნებრივი რესურსებით. ამ ეტაზე, დამახასიათებელი „L“-სპეციფიკური უპირატესობები ადეკვატურია პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად, მაგრამ საკმარისად მიმზიდველი არაა ადგილობრივ ფირმებთან კავშირების დასამყარებლად. ეს ნიშნავს, რომ ანკლავურ ინვესტიციებს ადგილი აქვს იმ

შემთხვევებში, როდესაც სარგებელს იღებს მხოლოდ ფილიალი მისი O-უპირატესობების მოდერნიზაციით, სრული ინტერნალიზაციის გამოყენებით.

დაბალი კავშირების დონე (DOL). უცხოური ფილიალის მიმღებ ქვეყანაში შესვლის შემდეგ, უცხოური ფილიალი არსებული პირობების მიხედვით დაამყარებს კავშირებს ადგილობრივ ფირმებთან. განვითარებადი ქვეყნების კონტექსტში, მთავრობის პოლიტიკის და ინფრასტრუქტურის ასპექტში არსებული ცვლილებები, რომლებიც არაა განპირობებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებით, განსაზღვრავს დამყარებული კავშირების ხარისხს. დასაწყისში მოსალოდნელია მხოლოდ არაპირდაპირი კავშირები – ადგილობრივი მუშახელის დაქირავების და კონკურენციის ეფექტების სახით, რამდენადაც ამ ეტაპზე „L“-ფაქტორები არაა საკმარისად განვითარებული პირდაპირი კავშირების ხელშეწყობისთვის.

საშუალო კავშირების ხარისხი („DOL“). გაუმჯობესებული ეკონომიკური პირობები, მარეგულირებელი ბაზა, ადგილობრივი მრეწველობის სიმძლავრეები შეიძლება განაპირობებდეს შემდგომი კავშირების დაარსებას. ადგილობრივი პირობების გაუმჯობესების შედეგად, შესაძლებელი ხდება დინების საწინააღმდეგო და დინების მიმართულებით კავშირების დამყარება უცხოურ ფილიალსა და ადგილობრივ ფირმებს შორის. ამ კონტექსტში, კავშირების დონე („DOL“) და, შესაბამისად, ადგილობრივი მრეწველობის განახლების პროცესი განიხილება, როგორც საშუალო.

მაღალი კავშირების დონე („DOL“). კავშირების დონე მაღალია, როდესაც უცხოურ ფილიალსა და ადგილობრივ ფირმებს შორის დამყარდება მაღალი ხარისხის კავშირები; მაგალითად, ცოდნასთან დაკავშირებული ხელშეკრულებები ან თანამშრომლობის კავშირები. ამ ეტაპზე ადგილი აქვს O-უპირატესობების გაფართოებას და პუი-ის სრულ ჩართვას, რაც წარმოადგენს პუი-ის ოპტიმალურ ინტეგრაციას მიმღებ ეკონომი-

მიკაში. ამ შემთხვევაში (კავშირების მაღალ დონეზე) ითვლება, რომ ადგილობრივი მრეწველობის მოდერნიზაცია ძლიერია.

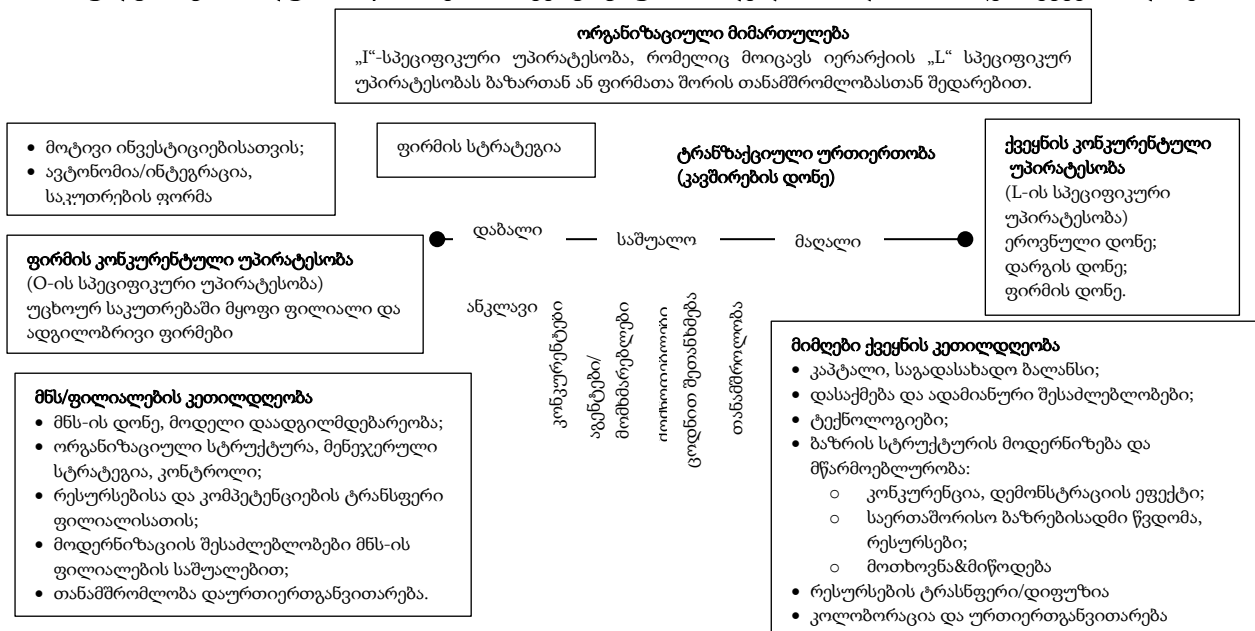
საბოლოო ჯამში, სხვადასხვა კავშირების რეალიზაცია და „O“-უპირატესობების შემდგომი მატება წარმოადგენს ურთიერთქმედებას ფილიალის „O“-უპირატესობებსა და მიმღები ეკონომიკის „L“-სპეციფიკურ უპირატესობებს შორის; ამასთანავე, „L“-ფაქტორების ცვლილება განსაზღვრავს „O“-უპირატესობების ცვლილებებს.

განვითარებადი ქვეყნების კონტექსტში, მემკვიდრეობით მიღებული ისეთი „L“-უპირატესობა, როგორიცაა ბუნებრივი რესურსების სიუხვე, იზიდავს მნიშვნელოვანი მოცულობის პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს. თუმცა, სუსტი ადგილობრივი პირობების შემთხვევაში, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ კავშირებს არ ექნება ადგილი, თუ მიმღები ქვეყანა არ გააუმჯობესებს ადგილობრივ სიმძლავრეებს, პოლიტიკურ სისტემას და ინფრასტრუქტურას.

საკვლევი საკითხები და ვარაუდი. ზემოთ წარმოდგენილი სკოტ-კენელის საინვესტიციო მოდელში აღწერილია იმ პროცესის განსაზღვრული ეტაპები, რომლის მეშვეობითაც ადგილობრივი ფირმები ახდენენ თავიანთი „O“-უპირატესობების გაუმჯობესებას, უცხოურ ფილიალებთან კავშირების მეშვეობით. შემდეგ მოდელი გადაისინჯა, განვითარებადი ქვეყნების კონტექსტში. ანალიზის საფუძველზე შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მოდელი შეიძლება არ იყოს ადეკვატური ამ კონტექსტში, რამდენადაც არსებობს სხვა მნიშვნელოვანი ცვლადები, რომლებიც დაკავშირებულია მთავრობის პოლიტიკასთან და ეკონომიკურ გარემოსთან.

შესაბამისად, წარმოვადგინოთ კვლევის დაშვებები და საკითხები შეფასებისთვის. განვიხილოთ, შესაძლებელია თუ არა სკოტ-კენელის მოდელის გამოყენება განვითარებადი ქვეყნების და სახელდობრ, საქართველოს კონტექსტში.

მულტინაციონალური საწარმოების ინვესტიციური მოდელის ანალიზი მიმღები ქვეყნის დარგში

მომდევნო ნაბიჯია იმის შეფასება, თუ როგორ ზემოქმედებას ახდენს პუი საქართველოს ადგილობრივ ინდუსტრიაზე. წამოდგენილია კვლევის დაშვებები და საკითხები, რომლებიც შეისწავლის პირდაპირ და არაპირდაპირ კავშირებს ფირმის დონეზე. კვლევა ჩატარდა სამ ეტაპად: ფილიალის პროფილი, კავშირების ფორმირების ზომა და განმსაზღვრელი ფაქტორები და კავშირების საერთო დონე.

მთავრობის პოლიტიკა. თეორიის მიხედვით, ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე ზემოქმედებას ახდენს არსებული პოლიტიკის მიმართულება. ზოგადად, არსებობს მოსაზრება, რომ საბაზრო ორიენტაციის მქონე ქვეყნებში, როგორც წესი, ეკონომიკური ზრდა უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე შიგნით ორიენტირებული ეკონომიკა. მართალია, საქართველო პოსტ საბჭოთა ქვეყნებიდან ერთ-ერთ ყველაზე ლიბერალიზებული ეკონომიკის მქონე ქვეყანად ითვლება, მაგრამ მისი ეკონომიკური მიდგომა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მიმართ, როგორც ჩანს, უფრო ნეო-სტრუქტურალიზმს შეესაბამება, ვიდრე ნეო-ლიბერალიზმს. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მისი პოლიტიკა არაა იმდენად ნეიტრალური, რამდენადაც ამას ოფიციალურად აცხადებენ; შესაბამისად, შესაძლებელია, ზოგიერთ ასპექტში, მისი პოლიტიკური სისტემა ანელებდეს სკოტ-კენელის (2001) მოდელით დაშვებულ ადგილობრივი მრეწველობის მოდერნიზაციას, რაც გულისხმობს, რომ მთავრობის პოლიტიკამ შეიძლება გადამწყვეტი როლი შეასრულოს კავშირების ფორმირებაში.

მეთოდოლოგიისა და კვლევის აღწერა

ბუნებრივი და სოციალური მოვლენების განხილვა შესაძლებელია ფილოსოფიური ტერმინების გამოყენებით. ეს ტერმინები ასახულია კვლევითი საქმიანობისთვის შერჩეულ მეთოდოლოგიაში. არსებობს გარკვეული ძირეული განსხვავებები რაოდენობრივ და თვისობრივ კვლევებს შორის. ეს განსხვავებები, უპირველეს ყოვლისა, აისახება კვლევის შესახებ დაშვებების დონეზე (ეპისტემოლოგიური და ონტოლოგიური დაშვებები).

რაოდენობრივი კვლევა გულისხმობს პრობლემის გადაწყვეტის მიმართ ტრადიციულ სამეცნიერო მიდგომას, რომლის თანახმადაც, არსებობს ერთადერთი რეალობა და ის შეიძლება აღიწეროს ცვლადებით, რომლების მეშვეობითაც განისაზღვრება მიზეზი, შედეგი და ცვლადებს შორის დამოკიდებულება.

საპირისპიროდ, თვისობრივი კვლევა ეყრდნობა დაშვებას, რომ ადამიანების მიერ სამყაროს აღქმაში არსებობს რამდენიმე რეალობა. შესაბამისად, მოვლენების აღსაქმელად და გასაგებად საჭიროა სხვადასხვა წყაროებიდან ინფორმაციის მოძიება და შემდგომ მისი აზრიანად გაერთიანება. ინფორმაციის მიღების ერთ-ერთი უპირველესი მეთოდია ადამიანებთან საუბარი. თვისობრივი ანალიზის დანიშნულებაა მოვლენის უფრო სიღრმისეული გაგება, იდეების, შეგრძნებების, მოტივაციებისა და დამოკიდებულებების შესახებ დეტალური მონაცემების შეგროვება და ანალიზი.

პ.გაური აღნიშნავს, რომ კონკრეტული სიტუაციების შესწავლა სასარგებლო მეთოდია საკითხის არსის შესასწავლად, მენეჯმენტის სიტუაციაში ან ახალ თეორიაში სიღრმისეულად გასარკვევად. კონკრეტული შემთხვევების კვლევა მოიცავს მონაცემების შეგროვებას ისეთი წყაროდან, როგორებიცაა ვერბალური ანგარიშები, პირადი ინტერვიუები, დაკვირვება და წერილობითი ანგარიშები. ამდენად, ამ მიდგომის ძირითადი

მახასიათებლებია საკვლევი ობიექტის სიღრმე და მასზე კონცენტრაცია და ეყრდნობა კვლევის ინტეგრაციულ ძალას, მრავალგანზომილებიანი ობიექტის კვლევის უნარს, შემდეგ კი - სხვადასხვა ელემენტების გაერთიანებას აზრიან ინტერპრეტაციად.

რ. ინის მიხედვით, კონკრეტული სიტუაციების კვლევა უფრო სასურველი მიდგომაა, ვიდრე „როგორ?“ და „რატომ?“ შეკითხვებზე პასუხი; არსებული კვლევის მახასიათებლების შესწავლა, რ. ინის კრიტერიუმების მეშვეობით, ადასტურებს, კონკრეტული შემთხვევების კვლევის მეთოდის ადეკვატურობას.

მას შემდეგ, რაც კონკრეტული შემთხვევების კვლევა განისაზღვრა, როგორც კვლევის საუკეთესო სტრატეგია, დაიგეგმა მონაცემების შეგროვებისა და ინტერპრეტაციის პროცესები. დიზაინის პროცესის განმავლობაში განიხილებოდა რამდენიმე საკითხი: სახელდობრ, წინასწარი სტრუქტურიზაციის ხარისხი, ანალიზის ერთეულის განსაზღვრა, კონკრეტული შემთხვევებისთვის ფორმების განსაზღვრა და კონკრეტული კვლევითი ინსტრუმენტების დეტალები.

კვლევის შედეგები

მეტა-მატრიცა: ქეისების პირველადი ერთობლივი განხილვა. მოცემულ თავში აღწერილია ქეისების საერთო ანალიზის პირველი ეტაპი, სადაც შემთხვევის შიდა ანალიზიდან გამომდინარე, განიხილება და ერთობლივად შეისწავლება: თითოეული ფილიალის პროფილი, კავშირების ფორმირება, კავშირების ფორმირების დეტერმინანტები და კავშირის ხარისხი. შემთხვევების პირველადი შესწავლისთვის შემუშავებულია ინდივიდუალური შემთხვევების შიდა ანალიზის ნაწილობრივ მოწესრიგებული მეტა-მატრიცა. მეტა-მატრიცაში შესულია ფირმის მახასიათებლების (ფილიალის პროფილი), არაპირდაპირი და პირდაპირი კავშირების (კავშირების ფორმირება), კავშირების დეტერმინანტებისა და კავშირების ხარისხისთვის განკუთვნილი სტრიქონები, რომლებიც ადრე გამოიყენებოდა შემთხვევის შიდა ანალიზისთვის. მოხდა შემთხვევის შიდა ანალიზის მონაცემების კომპრესია და შეტანა მეტა-მატრიცაში (მეტა-მატრიცა. (იხ. ცხრილი 1.)

ფილიალის პროფილი. ფირმის მახასიათებლების განხილვამ გვაჩვენა, რომ სოფლის მეურნეობის სექტორში ოპერირებს ორი ფირმა, ხოლო დანარჩენი ორი - მომსახურების სექტორში. შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, რომ ფირმებს, რომლებიც ოპერირებენ მომსახურების სექტორში, ბაზრის ძიების მოტივაცია ამოძრავებთ. ამას გარდა, გარკვეული ზომით, ყველა ფირმა ეყრდნობა სათაო ფირმისგან მიღებულ რესურსებს, როგორც კონკურენტული უპირატესობის წყაროს. შესაბამისად, არც ერთ ფირმას არ განუხორციელებია ინვესტიციები საქართველოში ადგილობრივი ინოვაციების შექმნის ან განვითარების მიზნით. ამ საერთო მახასიათებლების მიუხედავად, ფილიალები განსხვავდება წარმოშობის ქვეყნის, ასაკის, შესვლის რეჟიმის, მფლობელობის ფორმის, ავტონომიის დონის, ფილიალის როლის და სიდიდის მიხედვით.

კავშირების ფორმირება. ქეისის ფორმების უმეტესობა წარმოადგენენ მსხვილ კონკურენტებს საქართველოში, ხოლო ის ფორმები, რომლებიც ადგილზე მცირე კონკურენტები არიან, ეკუთვნიან დიდ კორპორაციებს - მსხვილ საერთაშორისო მოთამაშეებს. შედეგად, სხვადასხვა ზომით, ყველა ფორმამ მოახდინა მათ შესაბამის სამუშაო სექტორებში ზემოქმედება კონკურენტულ გარემოზე, უმთავრესად ინოვაციების დანერგვის გზით.

ცხრილი1

ქეისებს შორის ანალიზი: მეტა მატრიცა

ქეისი/ცვლადე ბი	"ჰიპი საქართველ ო"	"Aromaproduct"	სს "თელასი"	"პროკრედი ტ ბანკი"
ფილიალის პროფილი				
ძირითადი საქმიანობა	სოფლის მეურნეობა	სოფლის მეურნეობა	ენერგო სექტორი	ფინანსური სექტორი
ასაკი	7	29	17	16
შელწევის ფორმას	„გრინფილდ ი“	შერწყმა და შთანთქმა	შერწყმა და შთანთქმა	„გრინფილ დი“
საკუთრების ფორმა	ქართული ფილიალი	ქართული ფილიალი	ქართული ფირმა უცხოური ფირმის მფლობელო ბაში	ქართული ფილიალი
ავტონომია	მნიშვნელოვ ანი გავლენა	მნიშვნელოვ ანი გავლენა	ძლიერი გავლენა	ძლიერი გავლენა
ფირმის ზომა	საშუალო	საშუალო	მსხვილი	მსხვილი
ინვესტიციები ს მოტივაცია	ეფექტიანობ ის მადიებელი	ეფექტიანობ ის მადიებელი	ბაზრის მადიებელი	ბაზრის მადიებელი
სათაო ოფისის საკუთრების უპირატესობა	მრავალი	მრავალი	მრავალი	მრავალი
ინოვაციები	კი			დიახ, დედა კომპანა

ინვესტიციები ადგილობრივი ინოვაციების განსავითარებ ლად	არა	არა	არა	არა
კონკურენტუ ლი უპირატესობა	დედა კომპანიის	დედა კომპანიის	დედა კომპანიის	დედა კომპანიის
ძირითადი კონკურენტუ ლი უპირატესობა	მაღალი ხარისხის პროდუქტი, ეკოლოგიურ ად სუფთა პროდუქტი	მაღალი ხარისხის პროდუქტი	მენეჯერულ ი პრაქტიკა, თანამედროვე ტექნოლოგი ები	მომსახურე ბის ხარისხი, კვალიფიკა ცია, დახვეწილი , პროდუქტი
"O"-ს უპირატესობა, როგორც კონკურენტუ ლი უპირატესობი ს ძირითადი წყარო	თანამედრო ვე ტექნოლოგი ები; მენეჯერულ ი პრაქტიკა; ტრენინგი; ბაზრისდმი წვდომა	წვდომა ადგილობრი ვ რესურსებზე ; ტექნოლოგი ები; ინოვაციები;	მენეჯერულ ი პრაქტიკა	პროდუქტი ; გამოცდილ ება; ბაზრისადმ ი წვდომა

ქეისი/ცვლადებ ი	1	2	3	4
კავშირების ფორმირება				
ირიბი კონკურენტული უპირატესობა				
კონკურენტული პოზიცია	ძირითადი კონკურენტ ი საქართველო ში და საერთაშორ ისო ბაზრებზე	ძირითადი კონკურენტ ი საქართველ ოში	მსხვილი კონკურენტ ები საერთაშორ ისო ბაზარზე, ქართულ ბაზარზე კონკურენტ ების არ ქონა	მსხვილი კონკურენტე ბი როგორც შიდა, ასევე საზღვარგარ ეთის ბაზრებზე
კონკურენტული გარემო/კონკურე	საშუალო გავლენა		ძლიერი გავლენა	ძლიერი გავლენა

ნციის ცვლილება				(ნიშის სეგმენტი)
ინვესტიციები ადგილობრივ ინფრასტრუქტურასთან წვდომისათვის	არა	არა	არა	არა
პირდაპირი კავშირები				
მომხმარებლებთან კავშირები	10-ზე მეტი	10-ზე მეტი	10-ზე მეტი	10-ზე მეტი
მომწოდებლებთან კავშირები	კი	კი	კი	არც ერთი
ადგილობრივი მომარაგება	დამოკიდებული იყო როგორც სათაო ოფისზე, ასევე იყენებდა ადგილობრივ წყაროებს	სტანდარტული	სტანდარტული	სტანდარტული
სოციალური პასუხისმგებლობა	3-ზე მეტი	არც ერთი	3	3
ცოდნასთან დაკავშირებული შეთანხმებები	არა	არა	არა	არა
თანამშრომლობითი შეთანხმება	კი	არა	არა	კი
კავშირების ხარისხი	საშუალოზე მაღალი	საშუალოზე დაბალი	საშუალო	საშუალო

რაც შეეხება ადგილობრივ ფირმებთან პირდაპირ კავშირებს, თითქმის ყველა ფირმას, მათი სფეროს სპეციფიკიდან გამომდინარე, დამყარებული აქვს კავშირები მომხმარებლებთან და გარკვეული სახის დახმარებას უწევენ მომხმარებლებს ან/და მიმწოდებლებს. კომპანიები, უმთავრესად, კავშირებს ამყარებენ უცხოურ მიმწოდებელ ფირმებთან. ეს ფირმები ეხმარებიან მიმწოდებლებს უზრუნველყონ მათი სპეციფიკური მოთხოვნილებების თანმიმდევრულად დაკმაყოფილება.

ნიმუშში შეტანილ არც ერთ ფირმას ცოდნასთან დაკავშირებული ხელშეკრულება არ აქვს გაფორმებული. მეორეს მხრივ, მათ ნახევარზე მეტს გაფორმებული აქვს რაიმე სახის ხელშეკრულება თანამშრომლობის შესახებ. უმეტესობას კი, თანამშრომლობის ხელშეკრულება დადებული აქვს ადგილობრივ უნივერსიტეტებთან.

და ბოლოს, მონაცემების შეგროვების პროცესში დაფიქსირდა კავშირების ახალი ტიპი, რომელიც ითვალისწინებს ცოდნის და საექსპერტო კვალიფიკაციის გადაცემას უცხოური ფილიალისგან ადგილობრივი ინდუსტრიისთვის. ასეთი კავშირები ჩვენ განვსაზღვრეთ, როგორც კორპორატიული სოციალური პასუხისმგებლობის (“CSR”) კავშირები. შემთხვევების უმეტესობაში, ცოდნის და გამოცდილების გადაცემა ხდება პროექტების მეშვეობით და არ ითვალისწინებს პირდაპირ ურთიერთობას ადგილობრივ ფირმებთან.

კავშირების ფორმირების დეტერმინანტები და კავშირის ხარისხი. ყველა ფირმას დამყარებული აქვს საინვესტიციო პროექტების რელიაზაციის შედეგად პირდაპირი კავშირები ადგილობრივ კომპანიებთან. შედეგად, არ შეიძლება ითქვას, რომ ქეისის რომელიმე ფირმას დაბალი ხარისხის კავშირი აქვს. ე.ი. ყველა ფირმას აქვს ან საშუალო ან მაღალი ხარისხის კავშირი, კვლევით მოდელში შემოთავაზებული კლასიფიკაციის შესაბამისად. ეს სიტუაცია განპირობებულია ნიმუშში შემავალი ყველა ფირმის პროდუქტის ან მომსახურების მახასიათებლით რომელიც, როგორც წესი, განაპირობებს კავშირების დამყარებას მომხმარებლებთან (საშუალო კავშირები).

ქეისებს შორის კანონზომიერების მიება. ქეისებს შორის კანონზომიერების უკეთ დასადგენად ნიმუშის ფარგლებში განისაზღვრა მსგავსი ქეისების ჯგუფები. შედეგად, ანალიზის პროცესი, ოთხი საინვესტიციო პროექტის ქეისის განხილვის ნაცვლად დაყვანილ იქნა სამი ჯგუფის ანალიზზე. ქვემოთ პუნქტში განხილულია იმ სისტემის შერჩევის პროცესი, რომლის ფარგლებშიც მოხდება მსგავს ფირმათა ჯგუფების განსაზღვრა

და კლასიფიკაცია. მსგავსი ქეისების ჯგუფების განსაზღვრისთვის, ნიმუშის ფარგლებში, გამოყენებულ იქნა ცხრილი 1-ში წარმოდგენილი ნაწილობრივ მოწესრიგებული მეტამატრიცა.

ფირმების მახასიათებლების განსაზღვრისათვის თავდაპირველად მოხდა კონცენტრირება ფილიალის პროფილებზე და შემდგომ მათი ჩართვის ხარისხზე, კავშირების ფირმირების საფუძველზე.

შემდგომ განხილულია ფილიალის ძირითადი საქმიანობა კლასტერიზაციის მიხედვით. კლასტერიზაციის პირველი მცდელობაა წარმოშობის ქვეყნის მიხედვით და ადეკვატური საწყისი წერტილია, თუ არა. თითოეული ჯგუფის ფარგლებში დაფიქსირდა გარკვეული მსგავსებები ფირმების საქმიანობაში.

ქეისების ჯგუფში, ოთხი ფირმიდან ორი დაკავებულია სოფლის მეურნეობის პროდუქტების წარმოებით, მესამე - არის ბანკი, მეოთხე ფირმა კი უზრუნველყოფს ელექტროენერგიის განაწილებას და გასაღებას. წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ფირმის საქმიანობა დიდად არ არის დამოკიდებული წარმოშობის ქვეყანაზე.

ფირმების ქვეყნებსა და მათ ძირითად საქმიანობას შორის მკაფიო დამოკიდებულების არარსებობის პირობებში, განვიხილეთ მათი ასაკი, ქვეყანაში შესვლის რეჟიმი და მფლობელობის ფორმა. ფილიალების ასაკის (რამდენი ხნის განმავლობაში ოპერირებს ფილიალი საქართველოში), ძირითად საქმიანობასთან ერთად, შესვლის რეჟიმის და საკუთრების ფორმის განხილვისას აღმოჩნდა, რომ არსებობს ამოცნობადი სურათი; მომსახურების სექტორებში ოპერირებადი ფირმები ხასიათდება ერთნაირი ასაკით, თუმცა განსხვავებულია შესვლის რეჟიმი და საკუთრების ფორმა.

ჯგუფებად შესაძლო კლასიფიკაციის შემდგომი განხილვა კონცენტრირებულია ფირმის სიდიდეზე, ავტონომიის დონეზე,

ინვესტირების მოტივზე, ფილიალის როლზე, ადგილობრივი ინოვაციის მიღების ან შემუშავების მიზნით ინვესტირებაზე, ინოვაციებისა და ძირითადი კონკურენტული უპირატესობების წყაროზე. ამ ცნებებიდან გამომდინარე, ინვესტირების მოტივები და ინვესტირება ადგილობრივი ინოვაციების მიღების ან შემუშავებისთვის, არ იცვლება სხვადასხვა ქეისებში.

პირდაპირი კავშირების ფორმირების განხილვისას, პირველად განიხილება მომხმარებლებთან კავშირების მასშტაბი და ხარისხი. ფირმებს შორის კლიენტებისთვის გაწეული დახმარების მოცულობა და ტიპი სხვადასხვაა, ყოველგვარი მკაფიო კანონზომიერების გარეშე.

როგორც კვლევით მოდელში იყო კონცეპტუალურად წარმოდგენილი, ფილიალის კავშირის ხარისხი („DOL“) შეიძლება იცვლებოდეს ანკლავის პოზიციიდან (სადაც ძალზე ცოტა არაპირდაპირი თუ პირდაპირი კავშირი არსებობს) სრულ ინტეგრაციამდე, სადაც ფილიალი მონაწილეობს ურთიერთხელსაყრელ თანამშრომლობის ხელშეკრულებებში ადგილობრივ პარტნიორებთან. მოკლედ, კავშირების დონე („DOL“) უნდა განისაზღვროს სამ ცალკეულ ეტაპზე:

- **დაბალი**, როდესაც კავშირები ან უმნიშვნელოა, რის საფუძველზეც შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ფილიალი მოქმედებს ანკლავის გარემოში, ან შეზღუდულია არაპირდაპირი კონკურენტული ეფექტებით;
- **საშუალო**, როდესაც ფილიალი მონაწილეობს როგორც მომხმარებლებთან კავშირებში, ასევე მომწოდებლებთან კავშირებში, ადგილობრივ ფილიალებთან ან/და „CSR“ კავშირებში, როგორც ნავარაუდევია მონაცემთა შეგროვების პროცესში;
- **მაღალი**, როდესაც ფილიალები უფრო ახლო ურთიერთობებს ამყარებენ ადგილობრივ ფირმებთან, ცოდნის თაობაზე ხელშეკრულებების ან თანამშრომლობის ხელშეკრულებების მეშვეობით.

საწყისი მოსაზრება ფირმების პოტენციური კლასიფიკაციის თაობაზე, ვარაუდობს სამ პოტენციურ სტრუქტურას: პირველი ეყრდნობა ფირმის მახასიათებლებს (ან ფილიალის პროფილს), მეორე - პირდაპირი კავშირების ფორმირებას, მესამე კი - კავშირის ხარისხს. ამ პოტენციური სტრუქტურებიდან კავშირების დონის („DOL“) სტრუქტურა ეყრდნობა პირდაპირი კავშირების ფორმირების კონცეფციას. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, პირდაპირი კავშირის ფორმირების სტრუქტურა შედის კავშირების დონის („DOL“) სტრუქტურაში, რამდენადაც ეს უკანასკნელი ახდენს პირველი სტრუქტურის სინთეზირებას, ვინაიდან უფრო კარგად წარმოაჩენს ფილიალის ადგილობრივ დარგში ჩართულობის ხარისხს არჩეული საინვესტიციო მოდელის საშუალებით.

ფილიალის პროფილის სტრუქტურის და კავშირების დონის („DOL“) სტრუქტურის შედარებისას, არსებობს ორი ძირითადი არგუმენტი, რათა უკანასკნელი სტრუქტურა („DOL“) მიღებულ იქნას, როგორც საფუძველი, ფირმების კლასიფიკაციისა და ანალიზისთვის, ქეისების მთელს ერთობლიობაში: კვლევის პირველი საკითხია უცხოური ფილიალის საქართველოს ინდუსტრიაში კავშირების ხარისხი და კავშირების ფორმირების დეტერმინანტები ინვესტიციების განხორციელების საშუალებით, იმის გასარკვევად, თუ როგორ ახდენს ზემოქმედებას პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ადგილობრივი ინდუსტრიის განახლებაზე. ამ თვალსაზრისით, კავშირების ხარისხის საფუძველზე, ფირმების კლასიფიკაციის მემვეობით შესაძლებელია განისაზღვროს ის ფაქტორები, რომლებიც განსხვავდება ფირმების სხვადასხვა ჯგუფებში და ასახავს განსხვავებებს, კავშირების ხარისხის თვალსაზრისით. ეს ნიშნავს, რომ შესაძლებელია იმ ფაქტორების განსაზღვრა, რომლებიც დაკავშირებულია ჩართვის გარკვეულ დონესთან; მეორე, მართალია ფილიალების პროფილების საფუძველზე აგებული სტრუქტურა უზრუნველყოფს მსგავსი მახასიათებლების მქონე ფირმების ჯგუფების განსაზღვრას, ცვლადების ფართო სპექტრზე დაყრდნობით, ის შეზღუდულია, რამდენადაც ვერ ავლენს მკაფიო დამოკიდებულებას ფირმის

მახასიათებლებსა და ადგილობრივ ინდუსტრიაზე ზემოქმედებას შორის.

ქეისების და ჯგუფების იდენტიფიკაცია. ახლა კი, დავაჯგუფოთ ქეისის ფორმები მსგავსი მახასიათებლების მიხედვით ზემოთ განსაზღვრული კავშირების ხარისხის სისტემის გამოყენებით. ეს სისტემა განსაზღვრავს ადგილობრივ დარგებში ჩართვის სამ დონეს, ფირმის მიერ დამყარებული კავშირების ზომის და ხარისხის საფუძველზე. ამ ცნებების განსაზღვრისას გამოიყენება კავშირების ზომა და ხარისხი, ინფორმატორების გაგება და დამატებითი მონაცემები, რათა ანალიზი არ მოსწყდეს ქეისის თითოეული ფირმის კონკრეტულ გამოცდილებას.

კავშირის ხარისხის ცნება პირდაპირაა დაკავშირებული კავშირის ფორმირების ცნებასთან. ეს ნიშნავს, რომ უცხოური ფილიალის მიერ დამყარებული კავშირების ზომა და ხარისხი განსაზღვრავს მისი კავშირის ხარისხს ადგილობრივ ეკონომიკასთან.

ინფორმატორების მიერ კავშირების ფორმირების ცნების გაგების საფუძველზე, ქეისში განხილულმა ფირმებმა განსაზღვრეს ურთიერთობები მომწოდებლებთან, კლიენტებთან, მონათესავე დარგის ფირმებთან, კვლევით დაწესებულებებთან, კერძო და სახელმწიფო ორგანიზაციებთან. ამ ურთიერთობების ზომა და ხარისხი უჩვენებს, რომ ქეისის ფირმების კავშირი საშუალო ხარისხიდან მაღალ ხარისხამდეა.

ქეისის ის ფირმები, რომელთა მონაწილეობა ადგილობრივ ეკონომიკაში შემოიფარგლება უმნიშვნელო კონკურენტული ეფექტებით ინდუსტრიაში და რამდენიმე კავშირით ადგილობრივ ორგანიზაციებთან, საშუალო ხარისხის კავშირით ხასიათდებიან. მეორეს მხრივ, ფირმები, რომლებიც მნიშვნელოვან კონკურენტულ ზეგავლენას ახდენენ დარგზე და დამყარებული აქვთ როგორც საშუალო, ასევე მაღალი დონის კავშირები, ხასიათდებიან კავშირის მაღალი დონით.

აღნიშნული კატეგორიზაცია ითვალისწინებს ქეისის ფორმების კლასიფიკაციას ორ ჯგუფად - საშუალო და მაღალი ხარისხის კავშირების საფუძველზე - იმის მიხედვით, დაამყარა თუ არა ფილიალმა მაღალი ხარისხის კავშირები საინვესტიციო პროექტების რეალიზაციით.

ფილიალის კავშირების დონის შესაფასებლად უფრო მრავალმხრივი კრიტერიუმის გამოყენებით შესაძლებელი ხდება, განისაზღვროს ფირმათა სამი ჯგუფი. ამ თვალსაზრისით, მათი კავშირების დონის მიხედვით ფირმების დასაჯგუფებლად შერჩეულ იქნა რიგი ცვლადები, თითოეული ფირმის კავშირის საერთო დონის შესაფასებლად; ე.ი. ცვლადები მოიცავს როგორც ფორმირებული კავშირების რაოდენობას (რაც განისაზღვრება კლიენტებთან, მომწოდებლებთან /ქვეკონტრაქტორებთან, სხვა ორგანიზაციებთან/ფირმებთან და თანამშრომელ პარტნიორებთან დამყარებული ურთიერთობების რაოდენობით) და ამ კავშირების ხარისხს. ამას გარდა, გათვალისწინებულია კონკურენტული კავშირები, ფირმის კავშირების საერთო დონის შესაფასებლად.

კონკრეტულად, კავშირის საერთო დონის შეფასებისთვის გათვალისწინებულია ხუთი ტიპის კავშირები: 1. კონკურენტული კავშირები; 2. მომხმარებლებთან კავშირები; 3. მიმწოდებლებთან კავშირები; 4. კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის კავშირები; 5. თანამშრომლობის კავშირები.

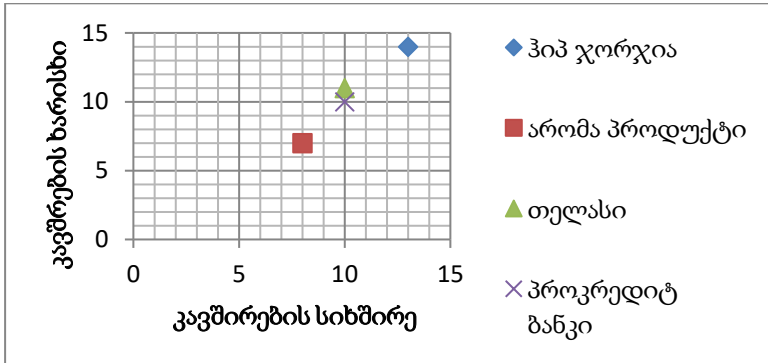
ფილიალის საერთო კავშირების დონის შეფასება ხდება თითოეული ტიპის კავშირისთვის ფილიალის შეფასების ქულების შეკრებით. ეს ნიშნავს, რომ თითოეული ტიპის კავშირის ენიჭება ქულები, ერთი ცვლადის ან ცვლადების ერთობლიობის მიხედვით (გაზომილი დამოუკიდებელი ცვლადების ნუსხა იხ. ცხრილი 2, ცხრილი 1), ხოლო შეფასების კრიტერიუმები - თავში კვლევის მეთოდოლოგიის შესახებ), რაც, ერთობლივად, განსაზღვრავს ფილიალის მიერ დამყარებული კავშირების ზომასა და ხარისხს.

**დამოუკიდებელი ცვლადები დიაპაზონების მიხედვით
კავშირების შესაფასებლად**

კავშირების ტიპები	დამოუკიდებელი ცვლადები
კონკურენტული კავშირები	<p>გავლენა:</p> <ul style="list-style-type: none"> • კონკურენტულ ცვლილებებზე.
მომწოდებლებთან კავშირები	<ul style="list-style-type: none"> • ქართულ ფირმებზე დამოკიდებულება (ადგილობრივი მომარაგების სისტემა); • მომწოდებლებთან ურთიერთობა; • მოცემული მომწოდებლებისათვის დახმარების გაწევა.
მომხმარებლებთან კავშირები	<ul style="list-style-type: none"> • კლიენტებთან ურთიერთობა (რაოდენობა); • კლიენტებისათვის დახმარების გაწევა.
ერთობლივი კავშირები	<ul style="list-style-type: none"> • სულ ერთობლივი შეთანხმებები (რაოდენობა); • რესურსების ტრანსფერი

კავშირების დონის ქულების გარდა, თითოეულ ფირმას მიენიჭა „ხარისხისა და სიხშირის ქულები“. (ქეისის ფირმების ქულები იხ. დანართში) თითოეული ფირმისთვის, ხარისხის ქულა წარმოადგენს მიმწოდებლების/ქვეკონტრაქტორების, კლიენტების, კორპორაციული, სოციალურ პასუხისმგებლობასთან დაკავშირებული ორგანიზაციების, გაწეულ დახმარებათა სხვადასხვა ტიპების რაოდენობის და თანამშრომელი პარტნიორებისთვის ფილიალის მიერ გადაცემული რესურსების რაოდენობის შეფასებათა ჯამს. „ზომის ქულები“ წარმოადგენს იმ ქულათა ჯამს, რომლებიც მიენიჭა კლიენტებთან და მიმწოდებლებთან ურთიერთობების რაოდენობის, სოციალური პასუხისმგებლობის პროექტების რაოდენობის და ადგილობრივ მიღებული პროდუქტების/მომსახურების ტიპების მიხედვით.

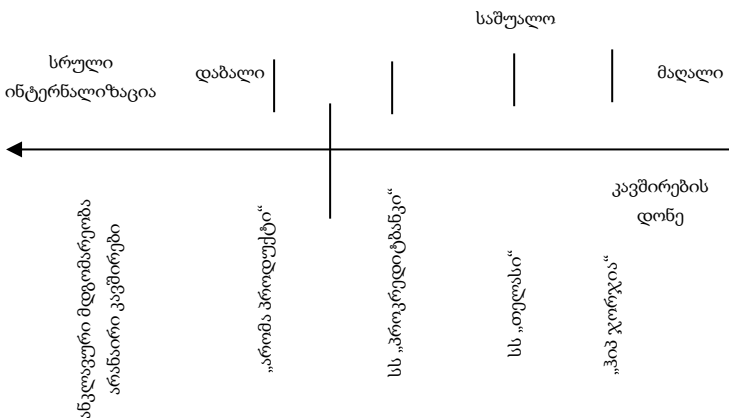
ფირმების კლასტერიზაციასკოტ-კონელის საინვესტიციო
მოდელის მიხედვით

ფირმების კლასიფიკაცია კავშირების ხარისხის
მიხედვით

არაპირდაპირი კავშირები O-ს
უპირატესობის დიფუზია

პირდაპირი კავშირები O-ს
უპირატესობის ტრანსფერი

ფირმებს შორის კავშირების ხარისხის და სიხშირის განსხვავებების გასარკვევად გამოყენებულია არაფორმალური გაბნევის დიაგრამა (იხ. დიაგრამა 1). ამ დიაგრამაზე ქეისის ფირმების მდებარეობის მიხედვით მკაფიოდ განისაზღვრება სამი ჯგუფი: პირველ ჯგუფში შედის ფირმა N2, რომლის ქულები საშუალოზე დაბალია; ასევე, საშუალოზე დაბალია ხარისხის ქულებიც; მეორე ჯგუფში შედის ფირმები N3 და N4, საშუალოზე დაბალი ზომის ქულებით და საშუალოზე მაღალი ხარისხის ქულებით; მესამე ჯგუფში შედის ქეისის ფირმა N1, საშუალოზე მაღალი ზომის ქულებით და საშუალოზე მაღალი ხარისხის ქულებით.

ცნებების გაგება. ანალიზის ფარგლებში მსგავსი მახასიათებლების ფირმების დაჯგუფებამ განსაზღვრა ინსტრუმენტი კვლევის შემდგომი ფოკუსირებისთვის. გაანალიზებულია, თუ როგორ მოხდა შემდგომი ფოკუსირება საკვლევი ცვლადების განხილვით თითოეულ ჯგუფში და შემდეგ, მიღებული შედეგების გამოყენება ყველა ფირმაში ცვლადების შესასწავლად. ამ ანალიზის შედეგად, უფრო გასაგები გახდა ცვლადები თითოეულ ჯგუფში და ასევე ის თვისებები, რომლებიც საერთო აქვს ყველა ფირმას.

ფირმების დაჯგუფების საშუალებით, ასევე ქეისების ანალიზის შედეგად მიღებული მოკლე ფორმით წარმოდგენილი მონაცემების საფუძველზე, შედგენილია მეტა-მატრიცა (იხ. ცხრილი 1).

ეს მოწესრიგებული მეტა-მატრიცა საფუძვლად იქნა აღებული ფირმების თითოეულ ჯგუფზე კონცენტრაციისთვის, ფილიალის პროფილის, დამყარებული კავშირების, კავშირების დეტერმინანტების მიხედვით და გამოყენებულ იქნა კვლევის სტრუქტურის შესაქმნელად. ცხრილი, რომელშიც შეტანილია ფირმები დისკრეტულ ჯგუფებად, საშუალებას გვაძლევს, უფრო ღრმად და კონცენტრირებულად გავერკვეთ ცნებებში თითოეული ჯგუფის ფარგლებში და ჩავატაროთ შემდგომი ანალიზი ფირმების მთლიანი ერთობლიობისთვის.

კავშირების დეტერმინანტები: წარმოშობა და ზეგავლენა. მონაცემთა შეგროვების და ქეისების ანალიზის მიმდინარეობის კვალდაკვალ, განისაზღვრა კავშირების ფორმირების დეტერმინანტები, თითოეული ტიპის კავშირისთვის. ე.ი. თითოეულ ფირმაში განისაზღვრა რიგი ფაქტორები, რომლებიც ზემოქმედებას ახდენს მომხმარებლებთან კავშირების, მიმწოდებლებთან კავშირების, კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის კავშირების ან/და თანამშრომლობის ხელშეკრულებების ფორმირებაზე. ამას გარდა, თითოეული ფირმისთვის განისაზღვრა ამ ფაქტორების ზეგავლენა კავშირების ფორმირებაზე, როგორც დადებითი, უარყოფითი ან ორივე ერთად.

ანალოგიურად, გარკვეული ფაქტორი შეიძლება დადებით ან უარყოფით გავლენას ახდენდეს გარკვეული ტიპის კავშირის ფორმირებაზე და ამასთან, სხვა ტიპის კავშირის ფორმირებაზე მისი გავლენა საპირისპირო იყოს.

ქეისის ფარგლებში ანალიზისას განსაზღვრული დეტერმინანტების საერთო ანალიზის დროს განსაზღვრულ დეტერმინანტებთან ერთობლივად განხილვის შედეგად, განისაზღვრა დეტერმინანტების ორი ძირითადი ჯგუფი, მათი წარმოშობის მიხედვით: 1. არსებობს უცხოური ფილიალის მახასიათებლებთან დაკავშირებული ფაქტორები (პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებთან დაკავშირებული ცვლადები); 2. საქართველოს ადგილმდებარეობის უპირატესობებით განპირობებული დეტერმინანტები, ანუ ცვლადები, რომლებიც არაა დაკავშირებული პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებთან, ადგილობრივი ფირმის შესაძლებლობებთან, მარეგულირებელ ბაზასთან და ა.შ. ეს ჯგუფები ემთხვევა კვლევის მოდელში შემოთავაზებულ ჯგუფებს.

და ბოლოს, შედარებულია ფირმების ფილიალების პროფილები, იმ ფაქტორების განსაზღვრის მიზნით, რომლებიც შეიძლება დაკავშირებული იყოს კავშირის გარკვეულ დონესთან, ე.ი. უცხოური ფილიალების მახასიათებლები, რომლებიც შეიძლება

მოქმედებდეს, როგორც კავშირების ფორმირების დეტერმინანტები.

განსჯა და მეცნიერული მიგნებები

ნაშრომში საერთაშორისო ფირმების საინვესტიციო საქმიანობის შედეგები გაანალიზდა შემდეგი პარამეტრების მიხედვით: ფილიალის პროფილი, კავშირის ფორმირება, კავშირის ფორმირების დეტერმინანტები და კავშირის ხარისხი, რომლის საფუძველზე მოწესრიგებული მეტა-მატრიცა შემუშავდა. მეტა-მატრიცაში შეტანილია ფირმის მახასიათებლები (ფილიალის პროფილი), არაპირდაპირი და პირდაპირი კავშირები (კავშირების ფორმირება) კავშირების დეტერმინანტებისა და კავშირების ხარისხისთვის.

ფირმის მახასიათებლების განხილვამ გვიჩვენა, რომ ორი ფირმა მუშაობს სოფლის მეურნეობის ინდუსტრიაში, მესამე - ფინანსურ სექტორში, მეოთხე კი - ენერგეტიკის სექტორში. ნაშრომში განხილული ფირმები მოქმედებენ საქართველოში და გააჩნიათ როგორც ბაზრის, ასევე ეფექტიანობის მაძიებელი მოტივაცია.

ასევე, გარკვეულწილად, ყველა ფირმა ეყრდნობა სათავო ფირმისგან მიღებულ რესურსებს, როგორც კონკურენტული უპირატესობის წყაროს. შესაბამისად, არცერთ ფირმას არ განუხორციელებია ინვესტიციები საქართველოში ადგილობრივი ინოვაციების შექმნის ან განვითარების მიზნით. ამ საერთო მახასიათებლების მიუხედავად, ფილიალები განსხვავდება წარმოშობის ქვეყნის, ასაკის, ბაზარზე შეღწევის ფორმის, საკუთრების ფორმის, ავტონომიის დონის, ფილიალის როლის და სიდიდის მიხედვით.

ფილიალის პროფილი არის საფუძველი ადგილობრივი ინდუსტრიის განახლების პროცესის უფრო ღრმად გაგებისთვის; ყოველივე ეს ხორციელდება ფირმის მახასიათებლების

წარმოდგენით, რომლებიც შეიძლება დაკავშირებული იყოს კავშირის უფრო დაბალ ან მაღალ ხარისხთან. ეს ნიშნავს, რომ ფირმის მახასიათებლების კავშირების ფორმირებასთან და კავშირის ხარისხთან ერთად განხილვის მეშვეობით, შესაძლებელია ფირმების იმ მახასიათებლების განსაზღვრა, რომლებიც დამოკიდებულნი არიან კავშირის უფრო მაღალ ხარისხზე.

გამოკვლეული ფირმები ოპერირებენ სოფლის მეურნეობის, ენერგეტიკისა და საფინანსო სექტორებში, სადაც მნიშვნელოვანი ცვლილებები გამოვლინდა კონკურენტუნარიანობის თვალსაზრისით. ქეისში განხილული ფირმების უმეტესობა მსხვილი კონკურენტები არიან საქართველოში. შედეგად, მართალია, სხვადასხვა მასშტაბით, მაგრამ ყველა ფირმამ იმოქმედა შესაბამის სამუშაო სექტორებში კონკურენტულ გარემოზე, უმთავრესად, ინოვაციების დანერგვის გზით.

რაც შეეხება პირდაპირ კავშირებს ადგილობრივ ფირმებთან, მათი საქმიანობის ხასიათიდან გამომდინარე, თითქმის ყველა ფირმას აქვს კავშირები მომხმარებლებთან მათთვის ან/და მიმწოდებლებისთვის გარკვეული სახის დახმარების გაწევის შედეგად. ფირმებმა კავშირები დაამყარეს, ძირითადად, იმ მომწოდებელ ფირმებთან, რომლებსაც უცხოელები ფლობენ და არაადგილობრივები. ეს ფირმები მომწოდებლებს ეხმარებიან მათი სპეციფიკური მოთხოვნილებების თანმიმდევრულად დაკმაყოფილებაში.

ყველა ფირმას პირდაპირი კავშირები აქვს ადგილობრივ კომპანიებთან. ამდენად, ქეისის რომელიმე ფირმის დაბალი ხარისხის კავშირზე საუბარიუ ადგილოა. ე.ი. ყველა ფირმას აქვს საშუალო ან საშუალოზე მაღალი ხარისხის კავშირი, კვლევით მოდელში შემოთავაზებული კატეგორიზაციის შესაბამისად. ეს სიტუაცია განპირობებულია ნიმუშში შემავალი ყველა ფირმის ოპერაციების ხასიათით, რომელიც, ჩვეულებრივ, უზრუნველყოფს კავშირების დამყარებას მომხმარებლებთან (საშუალო კავშირების).

მეცნიერული მიგნებები

- შემუშავებულია საერთაშორისო ფირმების საინვესტიციო საქმიანობის ინდივიდუალური შემთხვევების მეტა-მატრიცა, რომელიც დაჯგუფებულია თითოეული კატეგორიის ფარგლებში კონკრეტული ცვლადების გამოყენებით. (ფილიალის პროფილი, კავშირების ფორმირება, კავშირების დეტერმინანტები, კავშირების ხარისხი (დონე)).
- ნაჩვენებია, რომ საერთაშორისო ფირმების საინვესტიციო პროექტების წარმატება, ძირითადად, დამოკიდებულია ადგილმდებარეობის უპირატესობაზე. სწორედ რომ ადგილმდებარეობა განსაზღვრავს საერთაშორისო ფირმების საინვესტიციო პროექტების გრძელვადიანი რეალიზაციის მახასიათებლებს ადგილობრივ ეკონომიკაში ინტეგრირების ხარისხის მიხედვით და ადგილობრივ მიმწოდებლებთან კავშირების ფორმირებით.
- გაანალიზდა ცალკეული საერთაშორისო ფირმების საინვესტიციო საქმიანობის კავშირების ხარისხი და კავშირების სიხშირე, შემუშავდა არჩეული ფირმების კლასტერიზაციის დიაგრამა, რომელიც საშუალებას გვაძლევს, განვსაზღვროთ საერთაშორისო ფირმების ადგილობრივ ეკონომიკაში დაბანდებული ინვესტიციების ეფექტიანობა და ინტეგრირების დონე და მისი გავლენა ადგილობრივი დარგის განვითარებაზე.
- საინვესტიციო საქმიანობის მოდელირების საფუძველზე დინების მიმართულებით და დინების საწინააღმდეგო კავშირების მიხედვით განისაზღვრა ფირმების იერარქიული მართვის ხარისხი, რომელიც რანჟირდება ანკლავური მდგომარეობიდან (სრული ინტერნალიზაცია) ნაწილობრივ ინტერნალიზაციის (ადგილობრივ დარგში ჩართულობის) მდგომარეობამდე.

რეკომენდაციები

კვლევის შედეგები გვიჩვენებს, რომ უცხოური ფილიალების მიერ განხორციელებული საინვესტიციო პროექტები, ძირითადად, განისაზღვრება ადგილმდებარეობის უპირატესობით. საქართველოში განხორციელებული საინვესტიციო პროექტები მოტივირებულია ბაზრის ან ბუნებრივი რესურსების ათვისებით. თუმცა ჩვენს მიერ განხილული ერთ-ერთი კონკრეტული შემთხვევისთვის მოტივი ეფექტიანობის ძიებაა. ამ ფირმის საქმიანობა ორიენტირებულია ექსპორტის საშუალებით როგორც შიდა, ასევე საგარეო ბაზრის ათვისებაზე; აქვს ძლიერი კავშირები როგორც მომწოდებლებთან, ასევე სხვა გარე პარტნიორებთან, თუმცა ცოდნასთან დაკავშირებული ხელშეკრულებები მცირეა, რაც ტექნოლოგიების გადაცემას ხელს არ უწყობს.

შესაბამისად, სამრეწველო პოლიტიკის შემუშავებისას, აუცილებლად გასათვალისწინებელია ტექნოლოგიური გარღვევა, როდესაც სპეციფიკური პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა ხდება. საინვესტიციო საქმიანობის მხარდაჭერას, ფაქტობრივად, არანაირი აზრი არ აქვს, როდესაც პოტენციურ უცხოელ ინვესტორსა და ფირმების ადგილობრივ ქსელს შორის შესაძლებლობების გარღვევა ძალზე დიდია. კვლევის შედეგები ცხადყოფს, რომ შესაძლოა ამგვარი უთანაბრობა კომპეტენციათა დონეში ვერ უზრუნველყოფდეს ადგილობრივი კავშირების ფორმირებას.

რთული საინვესტიციო პროექტების ეფექტიანი განხორციელებისთვის განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს განათლების პოლიტიკას. განათლებას მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს აქტივების ფორმირებაში და ადგილობრივი ფირმების შესაძლებლობაში, შთანთქან ახალი ტექნოლოგიები და ცოდნა. კვლევამ დაგვანახა, რომ ადგილობრივი უნარებისა და კომპეტენციის განვითარება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია

სოფლის მეურნეობის სექტორში, რომელიც, ჩვეულებრივ, დამოკიდებულია ადამიანისეული კაპიტალის ფორმირებაზე.

აუცილებელია, ავირჩიოთ პრიორიტეტული დარგები, რომელშიც საინვესტიციო პროექტები პუი-ს მეშვეობით რეალიზდება. ამ ამოცანას ემსახურება დარგობრივი და სექტორული პრიორიტეტების შემუშავება, პუი-ის დარგების რანჟირება სპეციალური მეთოდოლოგიის საფუძველზე. ასეთი მეთოდოლოგია შეიძლება დაეყრდნოს მიკრო ეკონომიკური ანალიზის ცნობილი ილეთების საფუძველს-როგორიცაა პორტფელური და კლასტერული ანალიზი, რომელსაც, ჩვეულებრივ, სტრატეგიულ მენეჯმენტში იყენებენ.

გამომდინარე იქიდან, რომ მულტინაციონალური საწარმოების საინვესტიციო საქმიანობის ეფექტიანობა განისაზღვრება ადგილმდებარეობის უპირატესობით სამრეწველო პოლიტიკის გატარებისას, აუცილებელია ადგილმდებარეობის უპირატესობის ყველა ძირითადი პარამეტრის გაუმჯობესება.

Grigol Robakidze University

With the right of manuscript

Malkhaz Bakradze

Managing of the Company on the Modeling based of
Investment Activity

Educational programme: Business Administration

Thesis is presented for obtaining of the
PhD Degree in Business Administration

Abstract

Tbilisi

2021

Grigol Robakidze University

Scientific-supervisor
Davit Sikharulidze
Doctor of Economics,
Associate Professor

The date of dissertation defense will be published on the
University website www.gruni.edu.ge

The dissertation defense will held in Grigol Robakidze
University Graduate School of Business and Management

The dissertation can be found at Grigol Robakidze University Library,
Tbilisi, Irina Enukidze Street # 3 (Aghmashenebeli Alley 13th km)

Contents

Introduction 43

Review of the Scientific Literature 46

Description of Research and Methodology53

Research Results 54

Judgement and Scientific Approaches 66

Recommendations 68

Introduction

Research actuality. International enterprises carry out their investment activities through investment project implementation. Efficient investment projects determine financial standing of companies and their success both on domestic and outer markets. Therefore, efficient investment activities depends on the investment potential available in the country and advantages of its location.

Nowadays activities carried out by international enterprises, in particular, those of Multinational Enterprises (MNE), which are related to investment project implementation through FDI (Foreign Direct Investments), attracted large attention of many economists in developing and developed countries. It should be explained by FDI anticipated positive influence on a recipient country economics.

Proceeding from the abovementioned, the dissertation applies Joanna Scott-Kennel's model, which offers the domestic industries modernization ways and uses Foreign Direct Investments system on the micro level. This model also takes in consideration domestic assets enhancement typical processes, through international firms investment project implementation, Foreign Direct Investments contribution to industries development – transfer from the enclave condition to the complete integration.

Scott-Kennel's investment model is related to a foreign affiliate investment activities as well as interaction among Ownership (O), Internationalization (I) advantages and Domestic Economics (L) advantages.

The paper is concentrated on direct and indirect links created by foreign affiliates with domestic enterprises, through which they may influence on modernization of the domestic industries; besides, it determines the factors, which may influence on development of such links. The paper considers domestic industry modernization Scott-

Kennel's model, which is followed with its usage opportunity assessment on the example of Georgia. The model is considered in the developing countries context. And finally, a number of questions and assumptions are represented in order to make more detailed assessment what way investment projects impact companies management processs and the domesticindustry.

Goal of the research is assessment of international companies management processs on the grounds of investment projects implementation as well as their impact on domesticassets enhancement on the example of Georgia. The research is based on the model developed by Scott-Kennel.

Tasks of the research

- Analysis of foreign and Georgian scientists' papers;
- Studies of the domesticenterprises and industries development ways with Scott-Kennel's model applied;
- Development of the research methodology and termination of the method suitable for the given research;
- On the grounds of the developed methodology, information obtaining about foreign companies investment activities and their analysis.

Hypotheses of the research represented in the paper:

1. The location advantage, in particular, characteristics of the country and some or another industry determine efficiency of investment projects implementation and a company success on the domesticmarket.
2. Investors' motive to establish links with domesticenterprises. In paricular, it is hardly probable establishment of a union through a resource-seeking investment, while efficiency,

market or strategic assets seeking investments may turn out much more successful.

3. Length of a affiliate working at the domestic market influence positively on links establishment.
4. There are two possible scenarios of innovations development:
 1. When an innovation is introduced by a head firm, it contributes to internationalization initiative of the resources created abroad; When an innovation is created locally by a affiliate or jointly with domestic firms domestic firms involvement in this process is more likely through links or competition efficiency.
5. Innovation introduction by a affiliate established in Georgia or jointly with a foreign head firm shall positively influence on links establishment.

The research issues and assumptions indicated above about the factors determining links establishment factors are to be verified. Besides, empiric data show that both direct links development and influence on domestic firms depends on domestic firms capabilities.

1. The larger domestic firms capabilities are (from a point of view of a relevant accessibility, price, degree, reliability and technical advancement), the higher positive influence on links establishment is;
2. The higher is domestic firms capabilities to deliver standard/specialized materials for a foreign firm, the more efficient investment activities may be implemented, therefore, the higher positive influence on links establishment may be.

Review of the Scientific Literature

Distinguishing characteristics of multinational enterprises are revealed in analysis of the FDI impact on the host economies. Transfer of the unique set of resources from the head office to the foreign affiliate may improve the latter's economic characteristics, compared with the local firms and besides, it may have the potential for the indirect effects as well. This means that it has the potential for upgrading of the domestic firms capacities. Though, modernization of local industries depends not only on advantages of the foreign affiliate ownership (O) advantages, but also on location (L) specific advantages of the host economy. This issue should be discussed in further details for assessment of the firm investment model, in particular, Direct Foreign Investment, impact in the context of developing countries. As a rule, structures in the developing countries significantly differ from the structures in the countries exporting capital.

Scott-Kennel's investment model is associated with the interaction between ownership (O) advantages of foreign affiliates' property, internationalization (I) advantages and L-advantages of local economics. This model ensures certain direction, for discussion of the central issue studied in this work, formulated as follows: what is the impact of incoming FDI on local industry in Georgia? Hence, the goal of the work is to assess model of the investment activities carried out by the international companies and their impact on development of domestic industry in Georgia. Besides, Scott-Kennel's model it should be evaluated in various contexts.

Analysis of Scott-Kennel's investment model for industries modernization in recipient countries. Joanna Scott-Kennel in her PhD dissertation offers domestic industries modernization model, which applies Direct Foreign Investments system on the micro level. The model provides for the domestic assets enhancement typical process as well as impact on incoming Direct Foreign Investments on the

industry development as, which may result from such extremity as the enclave standing up to the other extremity – total integration.

Domestic assets enhancement. This process carries out IDP operationalization with such mechanisms illustration, which may contribute to the domestic industries modernization upon interaction among foreign and local firms. The process includes four various stages. Each stage constitutes a step to local firms and/or a foreign branch O-specific advantages modernization.

1. The first stage of the investment modeling: an affiliate entry to a foreign market.
2. A foreign affiliate enters into the host economy and introduces certain O-specific advantages. These are the advantages unique for the specific firm or those, unavailable for the domestic firms. At the first stage the initial position is enclave position where the affiliate only benefits from O-advantages, through complete internalization application.
3. The second stage: formation of links
4. The third stage: O-specific advantages diffusion and transfer.
5. The fourth stage: ownership advantage enhancement. At the last stage of the process a domestic firm and/or a foreign affiliate will be able to increase its O-advantages upon the direct and indirect links established with foreign affiliates.
6. When completing the process Scott-Kennel assumes that the final influence on the domestic industry will be determined with abilities of a domestic firm as well as joint activities carried out by domestic firms and affiliates.

Domestic industry modernization diagram model. For more visibility of the abovementioned model Scott-Kennel represents a diagram showing degree of links (DOL) between domestic firms and foreign affiliates. In this case the model shall be applied as a guidance principle to access degree of links (DOL) between foreign affiliates and domestic industry.

The diagram model is represented on figure #1. The upper part represents links degree – DOL from the enclave up to the complete involvement. According to the enclave scenario, a foreign affiliate carries out direct internalization of its O-advantages and does not establish direct links with domestic firms.

To the right direction links degree rises. For example, an affiliate may establish downstream links with domestic firms, at the first stage of investment, which constitutes way of learning from a firm possessing the local experience and knowledge.

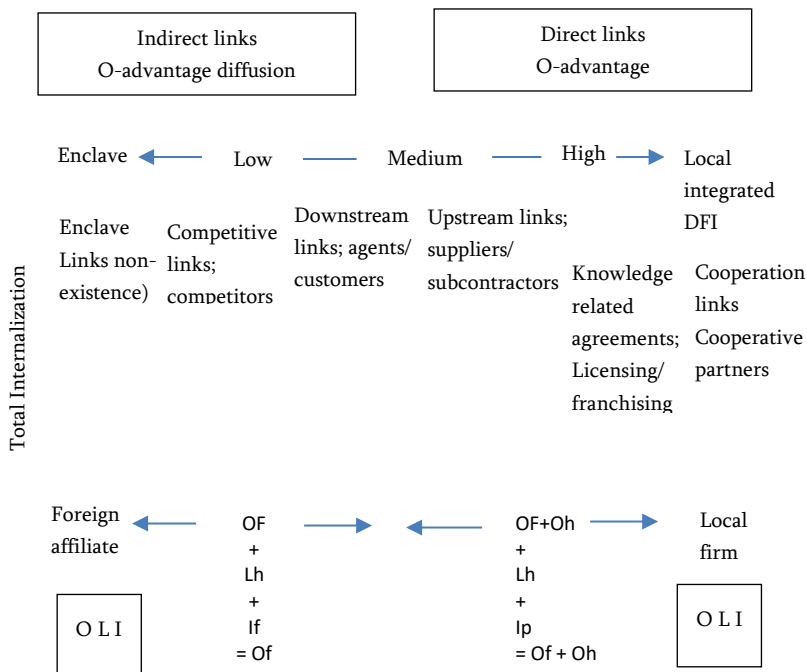
According to this scenario, DOL is higher than in the enclave scenario and lower than in the development scenario, so DOL is medium.

At the second edge of the continuum DOL is high. According to this scenario, a foreign affiliate creates a high degree links – alliances, which implies a partial internalization of its O-advantages. In this case O-advantages transfer between a foreign affiliate and a domestic firm is mutual.

Specifically, the scheme represents three possible scenarios of the links degree, which are related to the abovementioned three category of links, in particular, the low, medium and high degree links (see scheme 1).

Scheme 1

Local Industry Modernization Investment Model (Link degrees and link types)

Management improvement process. Scheme 2 describes interrelation between an affiliate OLI configurations and local firms as well as the three types of links with local firms. The evolution scenario of development is offered where various type links are placed in various sites. When a branch establishes more solid links with domestic firms, will be more integrated in the domestic economics and hence, the domestic industry modernization process will be enhanced.

Finally, the domestic industry modernization process Scott-Kennel's model (2001) contains the evolutionary scenario for development where each type and degree of links are related to various OLI configurations.

It implies that the model assumes that incoming direct foreign investments contribution to the country economical development are positively related to the links and firm level, which at the same time depends on affiliate OLI configuration.

Consequently the question arises, whether the model could be used for the context of Georgia?

The paper considers several factors, which may play decisive role in the link development process. In particular, it considers the factors related to characteristics of foreign affiliates or recipient economics (L-factors).

Scott-Kennel represented the scheme for analysis of multinational enterprises role in the recipient country industry. The scheme contains the domestic industry modernization model from a point of view of transnational interrelations and determines both FDI variables and those, which are not related to FDI. Under ESP paradigm the scheme contains economical systems and governmental policy as potential determinants for links establishment.

Scott-Kennel model of domestic industry modernization in the context of developing countries. The model illustrates the degree of links, through continuum enclave FDIs on one end and development FDIs on the other. Generally, the developing countries are characterized with passive industrial context where domestic capabilities are weak and the private sector – limited. Portel mentions that FDIs are attracted by domestic L-specific advantages, primarily by the natural resources. At this stage, the characteristic L-specific advantages are adequate for attracting of FDIs but they are not sufficiently attractive to make links with the domestic firms. This means that the enclave investments take place in the cases where only affiliate gains benefits by modernization of its O-advantages, employing full internalization.

Low degree linkages (DOL). After entry of the foreign affiliate, given the conditions in the host country, the foreign affiliate would make

the links with domestic firms. In the context of developing country, changed not conditioned by FDIs, specifically, with respect of governmental politics and infrastructure, determines the degree of the links made. Initially, it is expected that only indirect links will take place – like hiring of the domestic labor and competition effects – as at this stage the L-factors are not sufficiently developed to promote direct links.

Medium degree linkages (DOL). Improved economic situation, regulatory framework, capacities of domestic industries, all these may result in creating of further links. As a result of improvement of domestic situation the forward and backward links between the foreign affiliates and domestic firms will be possible. In this context, DOL and the process of domestic industry upgrading could be regarded as medium.

High degree linkages (DOL). Degree of linkages is high when the foreign affiliates and domestic firms closely cooperate, e.g. through knowledge agreements or cooperation linkages. At this stage O-advantages are upgraded and FDIs are fully involved, implying optimal integration of FDIs into the host economy. In this case it is considered that modernization of domestic industry is high (where the degree of linkages is high).

Finally, implementation of various links and O-advantages further increase constitutes interrelations between an affiliate O-advantages and recipient economics L-specific advantages; meanwhile, L-factors alterations substantiate O-advantages changes.

In the developing countries context, such L-advantage received by succession such as abundance of natural resources attracts a large volume of Direct Foreign Investments. However, in the case of weak local conditions, we may assume that the links will not take place if a recipient country fails to improve domestic capacities, political system and infrastructure.

Issues and assumptions under study. The abovementioned Scott-Kennel investment model describes the stages determining the process, through which domestic firms improve their O-advantages, through links established with foreign affiliates. Then the model was reconsidered in developing countries context. On the grounds of the analysis we may assume that the model may not be adequate in the context whereas other important variables exist related to the governmental policy and economical environment.

Therefore, we represent issues and assumptions under study for assessment. We would like to consider whether Scott-Kennel investment model maybe applied in developing countries, in particular, in Georgia context.

The next step is assessment of what influence FDI make on the Georgian industry. We represent issues and assumptions under study, which will study indirect and direct links on the firm level. The study has conducted in three stages: an affiliate profile, established link size and determinant factors, and link common level.

Governmental policy. According to the theory, economical development of the country is influenced by the governmental policy direction. Generally, it is an opinion that economical growth of the countries, which follow market orientation, is more significant than that of inside oriented economics. Georgia is considered one of the post-Soviet countries with the most liberalized economics; however, its approach to Direct Foreign Investments rather conform to the neo-structuralism than the neo-liberalism. Therefore, its policy is not as neutral as it is officially announced; hence, in some aspects its political system may hinder modernization of the local industry assumed by Scott-Kennel investment model (2001), which implies that the governmental policy may play the determinant role in links establishment.

Description of Research and Methodology

Natural and social phenomena may be considered with philosophic terms applied. These terms are given in the methodology chosen for the research activities. There are certain significant differences between quantitative and qualitative methods. These differences first of all are manifested on the assumptions level (epistemological and ontological assumptions).

Quantitative study implies a traditional scientific approach to the problem solution, according to which the only reality exist, which maybe described with variables, through which the cause, outcome and relationships between variables are determined.

On the contrary, qualitative methods are based on the assumption that several realities exist in a human's perception of the world. Therefore, to perceive and understand phenomena information obtaining from various sources is necessary and further it generalization. One of the primary methods for information receiving is humans' conversation. Goal of the qualitative method is profound understand of the phenomenon, collection and analysis of ideas, sensations, motivations and interrelations.

P. Gauri mentioned that case study is a useful method for gaining of in-depth understanding of the issue, management situation or new theory. Case study includes data collection from multiple sources, like verbal reports, personal interviews, observations and written reports. Thus, the key characteristics are the depth of the object to be studied and concentration thereon. This approach is based on the integrative power of study; ability of studying of multidimensional objects and further unifying of various elements into the meaningful interpretation.

According to Yin, case study is more desirable approach than answers to the questions “how” and “why”; study of the characteristics, by means of Yin’s criteria, show that case study is an adequate method.

After the specific cases study is identified as the research best strategy, data collection and interpretation processes were scheduled. During the design process the following issues were considered, in particular, a preliminary structuring degree, analysis unit determination, identification of firms for specific cases and specific research instruments details.

Research Results

Meta-matrix: cases initial joint consideration. This chapter describes the first stage of cases joint analysis, where proceeding from the case inner analysis, each affiliate profile, links establishment, determinants for links establishment, and links degrees will be considered and jointly studied. For the initial study of cases partially arranged meta-matrix for individual cases inner analysis is developed. Meta-matrix contains firm characteristics (an affiliate profile), direct and indirect links (links establishment), link determinants, link degrees lines, which were previously used for the case inner analysis. The case inner analysis data were compressed and entered in the meta-matrix (see Table 1).

An affiliate profile. Consideration of firm characteristics showed that two firms operate in the agricultural sector, while two others operate in the service sector. Therefore, we may say that the driving force for the firms operating in the service sector, is a market seeking motivation. Besides, all firms to a certain extent rely on resources obtained from a head firm as a competitive advantage resource. Hence, none of the firms have made investments for a purpose of local innovations creation or development in Georgia. Despite these common characteristics, the affiliates differ with their origin countries,

age, entry regime, ownership type, autonomy level, affiliate role and size.

Link establishment. Most part of the case firms are large competitors in Georgia, while the firms which are small competitors are owned by large corporations – big international players. Therefore, all these firms, to a different extent, coped to influence the competitive environment in the own sectors, mainly through innovations introduction.

Table 1

Case Analysis: Meta Matrix

Case/variables	HIPP Georgia	Aromaproduct	JSC Telasi	ProCredit Bank
Affiliate profile				
Basic activities	Agriculture	Agriculture	Power sector	Financial sector
Age	7	29	17	16
Entry form	Greenfield	Merging amalgamation	Merging amalgamation	Greenfield
Ownership form	Georgian affiliate	Georgian affiliate	Georgian firm owned by a foreign firm	Georgian affiliate
Autonomy	Significant influence	Significant influence	Violent influence	Violent influence
Firm size	Medium	Medium	Large	Large
Investment motivation	Efficiency seeker	Efficiency seeker	Market seeker	Market seeker
Head office ownership advantage	Numerous	Numerous	Numerous	Numerous
Innovations	Yes			Yes, parent company
Investments for local innovations development	No	No	No	No
Competitive advantage	Parent company	Parent company	Parent company	Parent company

Basic competitive advantage	High quality product, ecologically pure product	High quality product,	Managerial practice Advanced technologies	Service quality, qualification Best quality product
"O" advantage as competitive advantagebasic source	Advanced technologies Managerial practice Training Market accessibility	Domestic resources accessibility Technologies Innovations	Managerial practice	Products, Experience , Market accessibility

Case/variables	1	2	3	4
Link establishment				
Indirect competitive advantage				
Competitive position	Basic competitor in Georgia and international markets	Basic competitor in Georgia	Large competitor at international marketsNo competitors at the Georgian market	Large competitors at
Competitive environment/competition alteration	Medium influence		Violent influence	Violent influence (niche segment)
Investment for domestic innovations accessibility	No	No	No	NO
Direct links				
Customers' links	Over 10	Over 10	Over 10	Over 10
Suppliers' links	Yes	Yes	Yes	None
Local supply	Was depending on a head office and used	Standard	Standard	Standard

	domestic resources			
Social responsibility	Over 3	None	3	3
Knowledge related agreements	No	No	No	No
Cooperation agreements	Yes	No	No	Yes
Link degree	Over medium	Under Medium	Medium	Medium

As to direct links with domestic firms almost all firms, proceeding from their specificity, have established links with customers and render a certain help to customers and/or suppliers. The companies mainly establish links with foreign supply companies. These firms help suppliers to satisfy their specific necessities successively.

None of the firms entered in the scheme have executed knowledge related agreements; however, most part of them have executed cooperation agreements, which they have executed with domestic universities.

And finally, when collecting process a new type of links was identified, which provides for knowledge and expert qualification transfer from a foreign affiliate to the domestic industry. We determine such links as Corporate Social Responsibility (CSR) links. In the most cases knowledge and experience are transferred through projects and do not provide for direct relations with domestic firms.

Links establishment determinants and link degree. All the firms have established direct links with domestic firms as a result of projects implementation. We cannot say that any of the case firms has established a low degree link. Hence, all firms medium or high degree link, according to the classification offered in the study model. This situation is substantiated with characteristics of products or services of all these firms, which as a rule, substantiate links establishment with customers (medium links).

Consistency seeking between cases. To identify exact consistency between cases similar case groups were identified within the sample. As a result, the analysis process was minimized down to three groups analysis instead of two investment projects case. The paragraph below considered the system selection process, within framework of which similar firms groups will be identified and classified. To identify similar firms groups within the sample framework partially arranged meta matrix was applied.

To identify firm characteristics firstly emphasis was made on an affiliate profile and further on the firms involvement degree, on the grounds of links establishment.

Further basic activities of an affiliate were considered in the clusterization aspect. Clusterization first attempt was carried out by the origination country and is adequate initial point whether certain similarities are identified in the firms activities.

In the case group two firms are engaged in the agricultural products manufacturing, the third one is a bank, while the forth firm provides distribution and sale of electric power. On the grounds of the information represented, we may assume that activities of the firm is not significantly depending on the origination country.

Under conditions of unclear interrelation among the firms countries and their basic activities we considered their age, the country entry regime and ownership form. When considering the affiliates age (a term during which the affiliate operates in Georgia), its basic activities, the entry regime and ownership form we revealed that the firms operating in the service sector have the same age; however, their entry regime and ownership form is different.

Further consideration for possible group classification is concentrated on the firm size, value, autonomy value, investment motive, an affiliate role, investment for a purpose of domestic innovation obtaining or development, innovation and basic competitive advantages source.

Proceeding from these notions, investment motives and investment for a purpose of domestic innovation obtaining or development are the same in various cases.

When considering direct links establishment, firstly scale and degree of customers' links should be considered. The volume and type of the help rendered to clients is various, without any clear regularity.

As we conceptually represented in the study model, an affiliate link degree (DOL) may change from the enclave position (where very few direct or indirect links exist) up to the full integration where an affiliate participates in mutually favorable cooperation contracts with domestic partners. Thence, the link level should be determined for three separate stages:

- Low when links are insignificant, on grounds of which we may assume that an affiliate acts in the enclave environment or restricted with indirect competitive effects;
- Medium when an affiliate participates both in customers' links and suppliers' links, with domestic affiliates and/or CSR links as it is assumed within the data collection process;
- High when an affiliate establishes more close relationships with domestic firms, through knowledge contracts or cooperation contracts.

Initial opinion about firm potential classification assumes three potential structures as follows: the first one is based on the firm characteristics (or an affiliate profile), the second one - establishment of direct links, while the third one – the link degree. Among these potential structures the link degree (DOL) structure is based on the direct links establishment concept. Hence, the direct links establishment structure is component of the link degree (DOL) structure whereas the latter represent the affiliate involvement degree in the local industry through the selected investment model.

When comparing an affiliate profile structure and link level (DOL) structure, two basic arguments exist to consider the latter structure (DOL) as foundation for the firms classification and analysis, within the cases entire aggregate: the first issue of the research is a foreign affiliate links degree in the Georgian industry and link establishment determinants through investments making to identify how Direct Foreign Investments influence onto on the local industry updating. From this point of view, on the link degree grounds, through firm classification the facts may be determined, which are various in different firm groups and denotes differences from a point of view of links degrees. It means that the factors may be determined, which are related to involvement certain degree; the second, the structure arranged on an affiliate profile provides for similar characteristics forms groups identification, based on variables wide spectrum; it is restricted as it cannot reveal clear interrelation among the firm characteristics and influence onto the local industry.

Case and group identification. Let's group case firms according to their similar characteristics with the abovementioned link degree system applied. This system determines three levels of involvement in the domestic industries, on the grounds of the size and degree of the links established by the firm. When identifying these notions the link size and degree should be applied, informants' data and additional data to ensure that the analysis to be within framework of each case specific experience.

The link degree notion is directly related to the link establishment notion. It implies that of the size and degree of the links established by a foreign affiliate determines its link degree with the local economics. On the grounds of the link establishment perception by informants, the firms considered in the case determined relationships with suppliers, clients, similar industry firms, research entities, private and state organizations. Size and degree of these relationships show that the case firms links are medium or high degree.

The forms of the case, which participation in the local economics is restricted with insignificant competitive effect in the domestic industry and several links with local organizations are characterized with medium degree links. On the other hand, the firms which make significant competitive influence on the industry and have established both medium and high level links, characterized with high degree links.

The abovementioned categorization provides for the case firms classification in two groups- on the grounds of medium or high degree links relative to whether an affiliate has established high degree links through investment projects implementation.

Three groups of the firms would be determined to assess affiliate links level through more versatile criteria application. From this point of view, a number of variables are chosen to group the firms according to their links level, providing each firm link level; hence, variables contain both established links number (which is determined by a number of relationships established with customers, suppliers (subcontractors, other organizations), firms and cooperating partners) and degree of such links. Besides, the competitive links are taken into account to assess the firm links general level.

Specifically, for the link general level assessment five types links may be applied: 1. Competitive links; 2. customers' links; suppliers' links; 4. corporative social responsibility links;, 5. cooperation links.

An affiliate general level links are evaluated by summarizing an affiliate assessment points for each type of the links. It means that points are assigned to each type of the links, by a single variable or variable aggregate (see the measured independent variable list table 2, table 1), while the assessment criteria are given in the chapter about the research methodology), which jointly determines size and degree of the links established by an affiliate.

Table 2

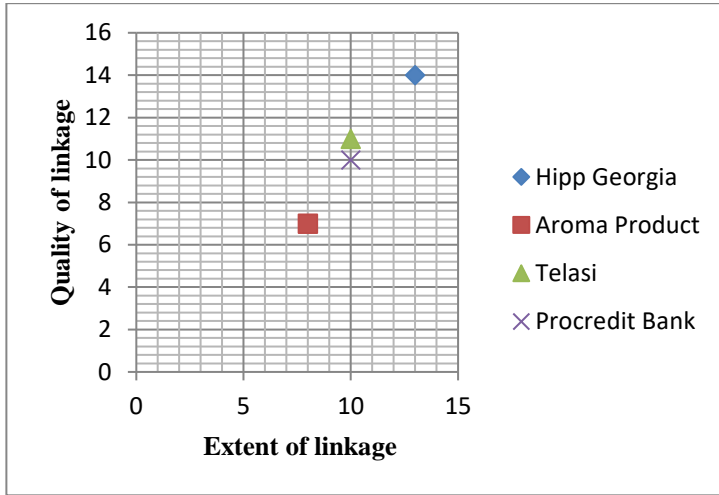
Independent Variables for Links Range Assessment

Link types	Independent Variables
Competitive links	Influence on: <ul style="list-style-type: none"> • competitive alterations
Suppliers' links	<ul style="list-style-type: none"> • Dependence on Georgian firms (domestic supply system); • Suppliers' relationships; • Help rendering to suppliers
Customers' links	<ul style="list-style-type: none"> • Customers' relationships (quantity); • Help rendering to customers
Joint links	<ul style="list-style-type: none"> • Total joint agreements (quantity); • Resource transfer

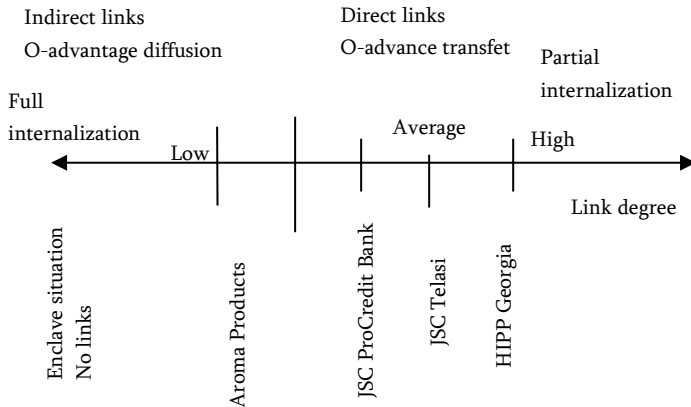
Beside the link level points, degree and frequency points are assigned to each firm (see the case firms points in the Annex); the degree points constitute summary of the resources quantity delivered by an affiliate to suppliers/subcontractors, clients, corporate social responsibility related entities, cooperative partners and various types of the help rendered by an affiliate/ Size points constitute summary of the points, which are assigned according to quantity of relationships with clients and suppliers, quantity of social responsibility projects and locally received products/services types.

Diagram 2

Firms Clusterization According to Scott-Kenne's Investment Model

Firm Classification By Link Degrees

To identify link degrees and frequency differences, the informal occurrence diagram (see diagram 1). Three groups are determined according to the case firms disposition of this diagram: firm #2 is a component of the first group, which points are under the medium level

degree; firms #3 and #4 are components of the second group, which points are under the medium level size and above medium degree; firm #1 is a component of the third group, which points are above the medium level size and above medium degree.

Notions comprehension. Within framework of the analysis grouping of the firms with similar characteristics determined tools for the study further emphasis. Analysis is carried out to identify how further emphasis was performed with variables considered in each group and then usage of the results obtained to study variables in all the firms. As a result of this analysis comprehension of each group variables became more profound as well as common properties of all the firms.

Through the firms grouping as well on the grounds of data obtained upon the case analysis, meta matrix is drawn up (see Table 1). This arranged meta matrix will be applied as basis for concentration on each group firms, according to an affiliate profile, established links, determinants of the links, and will be used to create the study structure. The table in which the firms are entered as discrete groups, allow us to comprehend more profoundly notions characteristic for each group and conduct further analysis for the aggregate firms.

Links determinants: origination and impact. Upon the case analysis specific factors were identified, which impact links establishment for each firm. In this part we described the analysis, which is applied to detect existence of such factors, within the firm group as well as for the aggregate firms.

Initially determinants nature and types were determined as basis of the analysis. Proceeding from the case analysis, each determinant of the links establishment may be classified depending on what type of links is influenced by that and degree of such influence. The factor influences on the customers' links, suppliers' links, corporate social responsibility links and/or cooperation agreements formation. However, a specific factor is not restricted with a specific link.

Analogically, a certain factor may make positive or negative impact on a certain type link formation, meanwhile its influence on another type link may be opposite.

When making analysis within the case framework, in particular, when making determinants analysis, two basic groups of determinants were identified pursuant to their origination: 1. The factors related to a foreign affiliate characteristics (the variables related to Direct Foreign Investments); 2. The determinants substantiated with Georgia's location advantage, i. e. the variables that are not related to Direct Foreign Investments, capacities of a domestic firm, the regulatory market, etc. These groups conform to the groups offered in the study model.

Finally, the firm affiliates' profiles are compared for a purpose of the factors identification, which may be related to a certain level of the link; therefore, characteristics of the foreign affiliates, which may act as the link establishment determinants.

Judgement and Scientific Approaches

Outcomes of international firms investment activities are analyzed pursuant to the following parameters: a affiliate profile, establishment of a union, determinants for a union establishment and union degree, on the grounds of which an arranged meta matrix is developed. Such a meta matrix contains characteristics of a firm (a affiliate profile), direct and indirect links (links development), links determinants and degree.

Consideration of a firm characteristics show that two firms operate in the agricultural industry, two ones – in the financial sector, while the forth one – in the power sector. The firms considered in the paper operate in Georgia and have both the market and efficiency seeking motivation.

All firms to a certain extent rely on the resources received from a head firm as a competitive advantage source. Therefore, none of these firms have implemented investments in Georgia for a purpose of domestic innovations establishment or development. Despite these common characteristics, affiliates differ from each other from a point of view of countries, age, the market penetration form, ownership form, autonomy level, affiliate role and size.

A affiliate profile constitutes a basis for the domestic industry updating process more deep understanding; all that shall be carried out through a firm characteristics representation, which may be related to a link higher or lower degree. It means that through joint consideration of a firm characteristics development and link degree, we may determine the firm characteristics, which depend on higher degree of links.

The firms studied operate in the agricultural, power and financial sectors where significant competitive amendments are manifested. Main part of the firms considered in the case are large competitors in Georgia. As a result, all these firms influenced on the

competitive environment in the relevant sectors through innovations introduction; however, scale of their influence was various.

As to direct links with domestic firms, proceeding from the nature of their activities, almost all firms have links with customers as a result of a certain help rendered to them and/or for suppliers. Firms mainly have established links with the supplier companies, which are owned by foreigners, not by locals. These firms help suppliers to satisfy their specific necessities successively.

All firms have established direct links with domestic companies. Therefore, it is inexpedient to tell about a low degree link of the case any firm. Therefore, all the firms have middle or higher degree links, according to the categorization offered within the study framework. This situation is substantiated with nature of the operations carried out by all these firms, which as a rule provide for links establishment with customers (middle links).

Scientific Approaches

- Meta matrix is developed for international firms investment activities individual cases; this meta matrix is clustered within each category framework specific variables applied (a affiliate profile, links development, links determinants, links degree (level)).
- It is shown that success of international firms investment projects mostly depends on the location advantages. It's just location that defines international firms investment projects long-term implementation characteristics from a point of view of their integration in the domestic economics, and links established with domestic suppliers.
- We have analyzed separate international firms investment activities links degree and links frequency, developed these firms clusterization diagram, which allowed us to evaluate efficiency of the international firms investments as well as the

integration level and its influence onto the domestic industry development.

- On the grounds of investment activities modeling and studies of the downstream and upstream links, we determined the firms hierarchic management degree, which is ranged out of the enclave condition (full internalization) up to partial internalization (involvement in the domestic industry) condition.

Recommendations

Outcomes of the studies show that investment projects implemented by foreign affiliates are mainly determined by the location advantages. The investment projects implemented in Georgia are motivated with the market or natural resources adoption. However, motive in one of the cases studied by us was efficiency seeking. Activities of this firm is oriented to the domestic and both outer markets adoption through export; it has solid connections both with suppliers and other outer partners; however, there are few contracts related to knowledge, which is not contributive to technology transfer.

Therefore, when developing the industrial policy technological breakthrough is to be taken in consideration when specific direct foreign investments are attracted. As a matter of fact support of investment activities is senseless when difference between a potential foreign investor and domestic firms network capabilities is too large. Outcomes of the studies manifest that such in-degree among competences level may not ensure establishment of domestic links.

In order to achieve efficient implementation of complicated investment projects attention should be given to the education policy. Education should make great contribution to assets development as well as to domestic firms ability to absorb new technologies and knowledge. The studies showed that domestic skills and competence

development is especially important in the agricultural sector, which as a rule depends on a human capital development.

It is necessary to schedule industries of priority where investment projects are implemented through FDI (Direct Foreign Investments). Development of industrial and sectoral priorities, FDI industries ranging on the special methodology grounds should serve to this goal achievement. This methodology may rely on the micro economical analysis acknowledged techniques such as portfolio and cluster analysis which as a rule are applied in the strategic management.

Whereas investment activities carried out by multinational enterprises is determined with location advantages when the industrial policy conducting, all basic parameters of the location advantages shall be improved.